

Obsah

1. ÚVOD	7
2. PŘEKLAD	8
3. KOMENTÁŘ PŘEKLADU	34
3.1 ZVOLENÁ METODA.....	34
3.2 ZADÁNÍ PŘEKLADU	34
3.3 ANALÝZA VÝCHOZÍHO TEXTU	35
3.3.1 <i>Vnětextové faktory</i>	35
3.3.1.1 Autor	35
3.3.1.2 Autorský záměr	36
3.3.1.3 Příjemce	37
3.3.1.4 Médium	38
3.3.1.5 Místo vzniku textu	38
3.3.1.6 Čas vzniku textu	38
3.3.1.7 Důvod vzniku textu.....	39
3.3.1.8 Funkce textu.....	39
3.3.2 <i>Vnitrotextové faktory</i>	40
3.3.2.1 Tematika	40
3.3.2.2 Obsah	40
3.3.2.3 Presupozice	42
3.3.2.4 Výstavba a členění textu	43
3.3.2.5 Nonverbální prvky	44
3.3.2.6 Lexikum	46
3.3.2.7 Syntax.....	47
3.3.2.8 Suprasegmentální prostředky	49
3.3.3 <i>Chyby v textu</i>	50
3.4 METODA PŘEKLADU	52
3.5 TYPOLOGIE A ŘEŠENÍ PŘEKLADATELSKÝCH PROBLÉMŮ.....	53
3.5.1 <i>Syntaktická rovina</i>	53
3.5.1.1 Rozdělení složitých souvětí	53
3.5.1.2 Změna vedlejších vět na větné členy a naopak	53
3.5.1.3 Nevětné a infinitivní konstrukce	54
3.5.1.4 Přímá, polopřímá a nepřímá řeč.....	54
3.5.1.5 Záměna interpunkčních znamének	55
3.5.1.6 Trpný rod.....	55
3.5.1.7 Neurčité zájmeno man	56
3.5.1.8 Zlepšení koheze textu	56
3.5.1.9 Báseň.....	56
3.5.2 <i>Lexikální rovina</i>	57

3.5.2.1 Složeniny	57
3.5.2.2 Frazeologismy	57
3.5.2.3 Využívání synonym	57
3.5.2.4 Problém s nedostatkem výrazů	58
3.5.2.5 Neologismy	58
3.5.2.6 Číslovky	58
3.5.2.7 Zvukomalba	59
3.5.3 Pragmatická rovina	59
3.5.3.1 Nadpisy	59
3.5.3.2 Reálie	60
3.5.3.3 Odborné názvy	62
3.5.3.4 Faktické chyby	63
3.5.3.5 Aktualizace informací	64
3.5.4 Nonverbální rovina	64
3.5.4.1 Popisy obrázků v textu B	64
3.5.4.2 Chybějící tečky za větami	65
3.5.4.3 Obrázky v textu C	65
3.6 STYLICKÉ POSUNY	66
4. ZÁVĚR	68
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	69
6. PŘÍLOHY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

1. Úvod

Pro překlad jsem si zvolila speciální vydání německého časopisu GEO tematicky zaměřené na Island. Soubor obsahuje celkem pět článků s různorodým zaměřením, kvůli omezenému rozsahu bakalářské práce jsem do překladu zahrnula pouze první tři články. Seznámíme se v nich s islandskou a grónskou kuchyní, s rozvojem Reykjavíku a islandskými umělci a dočteme se, jak probíhá výprava na koních po islandském pobřeží.

Pro text s cestopisným zaměřením jsem se rozhodla z toho důvodu, že sama podobné články ráda čtu, a tak jsem si chtěla vyzkoušet i jejich překlad a seznámit se s překladatelskými problémy doprovázejícími tento druh textů. Mimoto mi jsou severské země blízké a překlad textu pojednávajícího o Islandu je dobrou příležitostí, jak mezi české čtenáře rozšířit povědomí o různých aspektech severského stylu života, kultuře a přírodě.

Za vlastním překladem následuje jeho komentář. Obsahuje fiktivní zadání překladu, překladatelskou analýzu výchozích textů, poté se věnuji metodě překladu, typologii a řešení konkrétních překladatelských problémů a posunům v překladu.

2. Překlad

AUTOR: VINCENT KLINK

Island: Ďábelské delikatesy

Jste to, co jíte. Co si v tom případě ale myslet o Island'anech, kteří si pochutnávají na shnilém žraločí mase? Německý šéfkuchař Vincent Klink se vydává na expedici k hranicím kulinářského umění.

V oblasti mezi Islandem a Grónskem se loví žralok malohlavý. Jeho maso je ve skutečnosti jedovaté, ale místní ho dokážou upravit do požitelného stavu. Dá se to jíst? No, ano. Do celého okolí žraločí farmy Bjarnarhöfn se šíří zápach jako z veřejných záchodků. Chuť k jídlu mě rychle opouští. Už jsem jedl ledacos a jen tak mě něco nerozhází.

Islandská a grónská tradiční kuchyně mají ovšem dost špatnou pověst. Na stůl se zde dostávají i shnilé a zkvašené potraviny, tedy věci, které by jinde letěly rovnou do koše. A já jsem přijel právě proto, abych to všechno vyzkoušel. Abych ochutnal jednoduché pokrmy, starodávné recepty, které toho hodně prozradí o kulturách obou zemí. Lidi přece poznáte nejlépe, když s nimi vaříte a jíte.

Jak vykuchat žraloka?

Duđjon Hildibrandson zvedá traktorem s vysokozdviznou vidlicí minimálně dvoumetrákového žraloka a spouští ho na dlouhá prkna. Společně s jeho otcem Hildibrandurem Bjarnasonem začínám rybu kucht. Vítr v zálivu je ostrý jako nůž. Ten jsem si ostatně přivezl vlastní. Rudolící Bjarnason zkouší, jak je ostrý. Je spokojený a já smím začít. Maso se s ním porcuje jedna báseň. Když umíte vykuchat pstruha, zvládnete i žraloka.

OBSAH

- › **Jak vykuchat žraloka?**
- › Chuť vzniká i v hlavě
- › Srdeční záležitost
- › Zkouška odvahy

© Sibylle Bergemann

Obyčejný odpad? Kdepak, delikatesa! Vincent Klink a Hildibrandur Bjarnason porcují žraloka.

30 **Hárakl se dezinfikuje sám**

Bjarnarhöfn se nachází na západě Islandu, na poloostrově Snæfellsness. Je to osamělá usedlost mezi městečky Stykkishólmur a Grundarfjörður. Nejbližší obec je vzdálená 25 kilometrů. To je jedině dobře, protože zdejší rodina už po generace zpracovává žraločí maso. Žralok malo-
35 hlavý nemá ledviny a veškeré škodliviny z metabolické výměny se mu ukládají do svaloviny. Kusy masa, které odřezáváme, se proto ukládají do dřevěných beden, v nichž se dalších šest týdnů rozkládají. Šest týdnů, během nichž se z masa pozvolna uvolňuje amoniak, který páchne takovým způsobem, že se do jeho blízkosti neodváží žádná moucha ani bakterie. Výsledek se pak pojmenuje hákarl a na další čtyři týdny se pověsí vysušit na mořský vzduch, dokud maso zvenčí nezhnědne a zevnitř nezíská spíše mazlavou konzistenci, podobnou špeku.
40 Nepřidává se žádná sůl, žádné koření, nic.

Shnilý žralok? Pochoutka!

Jídelní hůlkou si napíchnu kousek syrového masa, který mi Bjarnason nabízí, a odhodlaně se zakusuji. Nosem mi projede prudká štiplavá bolest a prodere se až do mozku. Tohle jsem opravdu nečekal. Jak je možné, že takřka všichni Islandčané si na shnilém žraločím mase do-
45 kážou pochutnat a mně to vhání slzy do očí? Tak do toho, Vincente! Další kousek, další a ještě jeden. Začínám si zvykat; cožpak mi nepřipadala odporná i první grappa? Pomalu dokážu tu chuť popsat. Co mi to připomíná? Řekl bych, že přezrálý sýr, například romadúr v konečném stádiu zrání, s dochutí koňské moči.

Chuť vzniká i v hlavě

50 „Tohle maso ti pročistí tělo a zlepší trávení,“ říká Bjarnason, který mne pozoruje se škodolibým úsměvem. A opravdu! Už to začíná působit, polévá mě horko. Bjarnasonův obličej mi teď připadá ještě červenější. Zdá se mi, že vidím dvojité, a celkově je mi nějak divně.

55 Jedno je jisté. U nás bych hákarl nepozřel, ale v téhle krajině a ve společnosti skvělých lidí bych si na něj klidně zvykl. Chuť totiž nevzniká jen v ústech, ale i v hlavě. Bjarnason si každopádně všiml, že mám kuráž a také nůž nedržím v ruce poprvé. Bodře mě poplácá po ramenu. Když odjíždíme, dívá se za námi, dokud mu nezmizíme za horou.

Delikatesa: devět let mražená velryba

60 Cesta do civilizace je poseta tolika děrami, že začínám rozumět tomu, proč Islandané při zdolávání silnic dávají přednost džípu. Řádně vytřesení po kordracové cestě konečně spatříme hlavní město Reykjavík. Nejnámější islandský kuchař Úlfar Eysteinnsson tu střeží velrybu uloženou v nesčetných mrazicích boxech. Zde je třeba podotknout, že na Islandu několik let platil zákaz lovu velryb, ten byl ale v roce 2006 opět zrušen. Velryba, jejíž maso mi v roce 2004 v restauraci Þrír Frakkar předložili na stůl, byla uložena ještě před zákazem lovu, před devíti lety. Opravdový důkaz mrazírenského umění Islandanů.

© Sibylle Bergemann

Kde se ostatní dávají na útěk před pachem moči, rozpoznává odborník na hákarl Hildibrandur Bjarnason nejjemnější nuance pachů.

Islandské sushi

75 Nedůvěřivě si prohlížím tenké plátky tmavě červeného syrového masa na talíři. K nim se podává ostrý japonský zelený křen neboli wasabi a sojová omáčka – vlastně je to takové sushi na islandský způsob, které by jistě potěšilo každého Japonce. Pečená velryba se příliš neliší

OBSAH

- › Jak vykuchat žraloka?
- › **Chuť vzniká i v hlavě**
- › Srdeční záležitost
- › Zkouška odvahy

od pepřového hovězího steaku, až na lehkou a příjemně nasládlou příchuť moře. Chutí mi připomíná divokou kachnu.

80 **Cestou do Tasiilaq**

Za několik hodin přistává turbovrtulové letadlo na šterkové dráze v osadě Kulusuk, na okraji fjordu lemovaného třpytivými ledovci. Kolem dokola se zvedají sněhem pokryté vrcholky hor, zubaté jako nejdivočejší štíty švýcarských Alp. Do městečka Tasiilaq pokračujeme vrtulníkem. Za kniplem sedí Eskymák. Všichni spolucestující mi připadají naprosto stejní. Mají
85 mandlové oči a jen nepatrně vystouplý nos, jsou veselí a ochotní. Na východě Grónska žije na pásu pobřeží, které by délkou dosáhlo z Čech do Portugalska, sotva 3 500 lidí.

Následujícího dne už mě Friderikke Mathiesen očekává ve své kuchyni, která se podobá kuchyni mé babičky. Všechno se leskne a blyští, na příborníku není ani smítko prachu. Friderikke je kolem šedesáti, ale její černé mandlové oči si dosud zachovaly nesmělý výraz. V ne zas
90 tak dávné době zde bylo zvykem mnohomužství. To se ženy měly! Muži vyjížděli na kajacích lovit s harpunou, bývali dlouho mimo domov a ženy vládly domácnosti.

Srdeční záležitost

V duchu této tradice vyrůstala i Friderikke, je statná a ví, co sama zvládne. Oba jsme přeborníky v grimasách a gestikulování rukama i nohama. Když jakoby mimochodem sáhnou po sušené rybě, dychtivě k ní přičichnu a oči se mi protočí jako Fred Astaire v piruetě, je hned jasné, že si budeme rozumět. Kuchaři a kuchařky totiž mluví stejnou řečí. Friderikke mi pod nosem přidrží svůj nůž a druhou ruku si položí na prsa. Aha, to bude asi nějaký výjimečný nástroj, pomyslím si, takříkajíc srdeční záležitost. Ve skutečnosti jde o takzvaný nůž ulu, u nás v restauraci máme podobný na krájení sýra.

OBSAH

- › Jak vykuchat žraloka?
- › Chuť vzniká i v hlavě
- › **Srdeční záležitost**
- › Zkouška odvahy

Tulení jatka na umělecký způsob

Friderikke rozřízne velký plastový pytel a rozprostře ho na podlahu jako plachtu. Přitáhnu na něj tuleně, kterého jsem ráno ve fjordu ulovil společně s Thomasem, který se ve vesnici stará o odpadky. Zvíře tvarem připomínající torpédo nyní leží na zádech břichem vzhůru. Jediným rychlým tahem, jako by táhla smyčec, vede Friderikke řez od krku až k ocasní ploutvi. Pak následují krátké trhavé řezy podél původní čáry. Vnitřnosti Friderikke vyjímá a pokládá je do samostatné mísy. Já uchopím střevo, jeho konec trochu roztáhnu a nechám dovnitř proudit čerstvou vodu. Stejně to chodí i na domácích zabitkách. Friderikke uznale přikyvuje.

© Sibylle Bergemann

Studený bufet na Islandu: sušený hranáč šedý, tzv. mořský zajíc (1), vedle něj sušená treska jednoskvrnná (2), pod ní na kostky nakrájený tulení tuk (3), masnotou se lesknoucí hákarl (4) a velrybí tuk (5).

Poté pečlivě a bez zbytečných řečí odděluje kůži od masa. Takovou techniku jsem ještě neviděl! Friderikke používá tulení kůži rovnou jako podložku. Tak by mohla zvíře porcovat i na pláži, bez toho, aby cenné maso přišlo do styku s pískem. Friderikke mi podává kus syrového tuleního tuku. Optimisticky se do něj pouštím a musím uznat, že chutná skvěle.

Obyvatelé země věčného ledu to neslyší rádi, ale své jméno nezískali náhodou. „Eskymák“ totiž znamená „pojídač syrového masa“. Tradiční kuchyně opravdu sestává především ze syrového a sušeného masa, většinou tuleního a rybího. Nemůžeme ji ale posuzovat z hlediska haute cuisine. Ještě před sto lety tu šlo jen o přežití. Vyprávějí se zde příběhy o starých členech rodiny, kteří spáchali sebevraždu, jen aby svým dětem a vnoučatům neujídali tu trochu potravy.

Koření? Jaké koření?

Inuitská kuchyně trpěla dlouho nedostatkem topného materiálu, takže tulení polévku, kterou teď vaříme, zde považují za skutečně luxusní pokrm. Do hrnce putuje nakrájený tulení tuk, k tomu plná hrst rýže a trocha mražené kořenové zeleniny z nedalekého supermarketu. Solí se několika lžicemi mořské vody, koření jako takové tradiční grónská kuchyně nezná. Maso je ještě tuhé, ale Friderikke vidí, že jsem už netrpělivý, a dává mi ochutnat. Polévka chutná znamenitě a velice příjemně voní po moři.

135 Tulení maso připomíná hovězí, je ale tmavší, ne-li skoro černé, a velmi zdravé.

Ďábelské delikatesy

Moje nadšení ale opadá, když mi tlumočník Salo představuje místního novináře. Ten si natahuje gumové rukavice a otvírá plastovou krabici, jako by obsahovala radioaktivní uran. Zevnitř vytahuje tulení ploutev. „Sthat iss ulisimali, I hope you will entshoy it,“ volá Salo. Aha, takže ulisimali, nejznámější pokrm východního pobřeží Grónska. Byl jsem varován, že mi tu jako hlavní chod předloží tento skoro zapomenutý starý pokrm – shnilé tulení maso. Toto jídlo se připravuje jen z ploutví. Ty se oholí, umyjí a poté se zabalí do pevně sešité tulení kůže. Místo ní se dnes někdy používají i uzavíratelné plechovky, které pak čtrnáct dní zrají na vyhřátých okenních parapetech. Pekelný zápach tulení ploutve mi vžene slzy do očí.

145 **Zkouška odvahy**

Teď bude třeba zachovat kamennou tvář a přestat používat nos. To zvládnou, za dlouhá léta kuchařiny jsem si tuto životně důležitou dovednost osvojil. Proč? No, už jste někdy vyprazdňovali ještě teplý hovězí žaludek? Podle místního novináře bych si měl raději natáhnout gumové rukavice. „Jen počkejte, domorodci,“ pomyslím si, „v tom vašem plátku budu za hrdinu, a ne za zbabělce!“ A bez rukavic se zakusuji do ploutve. Reportér vypadá ohromeně. Očividně se tu objevil jen proto, aby mě nachytil při tom, jak se mi podlomí kolena. Ale já zůstávám na nohou a žvýkám jak o život, protože jídlo je tuhé jak podešev. Dutinami se mi šíří intenzivní výpary.

OBSAH
› Jak vykuchat žraloka?
› Chuť vzniká i v hlavě
› Srdeční záležitost
› Zkouška odvahy

Úmorný zápach

Pro místní je ulisimali spíše lék než jídlo. Tvrdí, že zahřívá. A skutečně, najednou cítím návaly horka a potím se, jako kdyby se ve mně vzňala pochodeň. Už chápu, proč lovci velryb tento „turbolék“ používali, když vypadli z kajaku a museli vydržet delší dobu v ledovém moři. Tahle jedlá ohřívací láhev vyžene z těla všechny zlé duchy. Zápach z ploutve se mě drží jak mor, z rukou se nedá smýt celé dny, ačkoliv si stříhám nehty a několikrát denně si umývám prsty vodou po holení. Úplně zbytečně. Ještě během zpátečního letu mám ruce ohleduplně strčené v kapsách, ze strachu, abych neobtěžoval spolucestující.

© Sibylle Bergemann

Vincent Klink při kontrole rybotéky.

170 **Pevné zdraví navzdory jednotvárné stravě**

A tam nahoře ve vzduchu se pokouším vymyslet rým na to, co jsem prožil:

Dle poznatků odborníků na výživu zdravou
nenašli byste nikde kuchyni žádnou,
která by nezdravá jako ta eskymácká byla.

175 Zeleninu tu poznali před krátkým časem,

i dnes se všichni živí převážně masem.

Musí tu ale žít kouzelná víla –

– Tak zdraví jako v Grónsku
nejsou snad ani v Japonsku!

Podívejte na to město!

Ještě před pár desítkami let byl Reykjavík žalostnou osadou v severním Atlantiku. Dnes metropole přetéká kreativitou a Island'ané určují celosvětové měřítko, co se umění, hudby a životního stylu týče. Jak k tomu došlo?

- 185 Silnice do Reykjavíku vypadá jen jako škrábanec
v nekonečné poušti štěrku, který zase zakrátko zmizí.
Cestu a rozlehlé louky bez stromů lemují příkré sva-
hy hor; krajina vypadá povýšeně a nepřátelsky. Hlu-
boko pod povrchem to vře, jako by země byla při-
190 pravená v příští minutě sporý porost a domy znovu
setřást. Nahoře na povrchu panuje bláznivé počasí –
nalevo se rozprostírá sluncem zalité modré moře,
zatímco vpravo se kupí dešťová mračna a nárazový
vítr žene vodu přes silnici. Vypadá to, že pro lidi,
195 natož pak pro město, tu není místo. Už na cestě
z letiště vás napadne, že Reykjavík je troufalý počin,
vzpouora proti přírodě.

- Dvoupatrové domy ve městě jsou pobité vlnitým
plechem, šikmé a zvláště prosté, snad aby se dalo vše kdykoliv zbořit a znovu postavit někde
200 jinde. Určitě znáte nastrojená města, která se zdobí bulváry a vítěznými oblouky.
V Reykjavíku nic z toho nevidíte. Ale jeho obyvatelé se přesto chovají, jako by se procházeli
po nejkrásnější ze všech metropolí. Reykjavík je město, které by zde nemělo být. Ztělesňuje
v extrému jediný způsob, jak se člověk může postavit všemocné přírodě: kulturu.

© Horst Wackerbarth

Ochránkyně hrdého ostrova. Vigdís Finnbogadóttir před starým Národním divadlem, které vedla v 70. letech.

Vigdís Finnbogadóttir

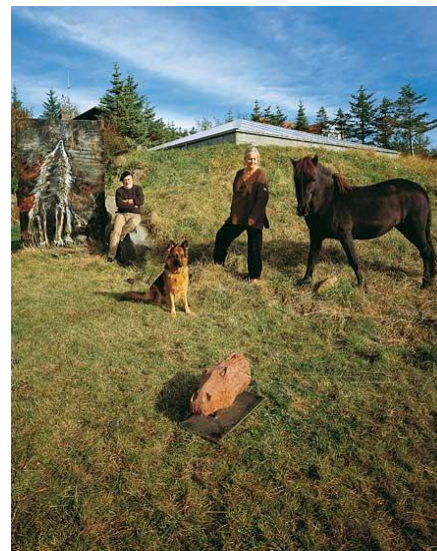
„V této zemi pulsuje energie.“

I nejvyšší státní úřad dosud Islandčané obsazovali nekonvenčním způsobem – Vigdís Finnbogadóttir byla zvolena díky čtenářskému dopisu zveřejněnému v novinách. Mezi lety 1980 a 1996, celých šestnáct let, byla tato neprovdaná žena islandskou prezidentkou. Pozoruhodné je, že to bylo vůbec poprvé na celém světě, co ve vedení státu stanula žena.

Vigdís Finnbogadóttir vstoupila se svou skrovnou říší rovnou do víru historických událostí – v roce 1986 se v Reykjavíku setkali Gorbačov s Reaganem na konferenci, která pomohla prolomit ledy ve studené válce. „To, že mě zvolili, odpovídá povaze Islandčanů. Jsou odvážní a věří si,“ říká Finnbogadóttir. To platí i pro ni – sama vychovává adoptivní dceru. Dnes pracuje pro Organizaci spojených národů.

205 Psal se rok 1961, když se mladý dobrodruh z Katalánska Baltasar Samper rozhodl opustit Barcelonu a vydat se na dálný sever, do Reykjavíku. Slyšel totiž, že za půl roku práce na rybářské lodi si tam člověk může vydělat na domek nebo nějaký bourák. Chtěl pracovat, vydělat si nějaké peníze a vrátit se zpět domů. Neměl ani nejmenší tušení, do čeho se to pouští. Samper dorazil do Reykjavíku v době, kdy bylo nejstarší restauraci ve městě sedm let, kdy ve čtvrtce nevysílala televize, aby si televizní zaměstnanci mohli odpočinout, kdy se naléval alkohol jen málokde a kdy bylo povoleno pivo jen s dvěma procenty alkoholu. V srpnu o více než čtyřicet let později na nás čeká Baltasar Samper se svou ženou v kavárně Mokka v ulici Skólavörðustígur, která vede od Hallgrímurova kostela dolů na hlavní ulici Laugavegur. V této kavárně se tenkrát rozhodlo o Samperově osudu. Teď venku mrholí a je asi deset stupňů – teplota, která není v létě v Reykjavíku neobvyklá.

215 Na sobě má Baltasar Samper světle modrou dobře
padnoucí košili a baret, zpod něhož mu koukají
tmavé vlasy. Je mu 67 let, je vysoký a při řeči živě
gestikuluje. Vedle něj sedí o tři roky mladší Kristja-
na Gudnadóttir, usměvavá žena s jemnými blond
220 vlasy, protkanými bílými pramínky. Oba se spolu
často zachichotají a usmějí se na sebe, on ji občas
pohládí po ruce. Proč jsme se se Samperem sešli?
Protože byl u toho. Protože zažil, jak se Island
v průběhu několika desetiletí proměnil z národa cho-
225 vatelů ovcí v jeden z nejbohatších států. Protože
nejlépe zná islandskou mentalitu, kterou očima ci-
zince pozoroval z bezprostřední blízkosti. Usmívá
se. „Když jsem sem před 44 lety přišel, žil tu kromě
mě jen jeden další Katalánec. Ano, a dva Francouzi
230 a čtyři Italové.“ A mnoho Američanů.

© Horst Wackerbarth

Umělecké vylepšení přírody. Samper a Gudnadóttir před svým ateliérem s vlčákem a obrazem vlka, s koněm a sochou koňské hlavy.

Kristjana Gudnadóttir + Baltasar Samper

„Islandčané milují svobodu. A toleranci.“

Když se v 60. letech Baltasar Samper jako jeden z prvních cizinců usadil na Islandu, bylo zde ještě laissez-faire neznámým pojmem. Katalánec si proto musel kvůli povolení k trvalému pobytu vymyslet seversky znějící jméno. Dnes už znovu užívá své původní. Tento úspěšný malíř je už čtyřicet let ženatý s taktéž velmi známou sochařkou Kristjanou Gudnadóttir. Svůj ateliér si tyto umělci vyhloubili v kopci na pobřeží, kde město ustupuje širým dálavám. Oba totiž tyto nekonečné dálky milují – už třicet let projíždějí na koních neschůdným terénem ostrova, v létě, kdy se skutečnost vypaňuje, vytlačována iluzí věčného světla.

Ve druhé světové válce se Spojené státy nabídky jako ochranná síla a zřídily zde protiletadlovou základnu. Dánsko, kterému Island tenkrát náležel, bylo obsazeno Němci.

Příchod Američanů byla jedinečná příležitost, díky nim se začala země rozvíjet. V roce 1944 se stal Island republikou. S cizinci přišly peníze a věci, které tu lidé dosud neznali. Brzy si 235 mohli Islandčané dopřát pohodlí západního života i u sebe doma. Přitom se u nich vytvořily určité záliby – už v roce 1946 měl Island nejvyšší počet koupacích van na osobu v Evropě. „Každý okamžik je třeba si vychutnat a nepromarnit jej.“ Za tuto moudrost snad vděčí Islandčané horkým pramenům, které vyvěrají na celém ostrově. I na nehostinném Islandu si můžete díky horkým vířivkám, tzv. „heiti potturinn“ kdykoliv sednout do útulného tepla, i kdyby to 240 mělo být jen na čtvrt hodiny. Už dlouhé věky to je vítězství nad nepřízní počasí; symbol nezávislosti, osvobozujícího úniku, darovaného okamžiku. Země začala bohatnout. Dnes tu lidé vydělávají průměrně více než v Německu. A hlavní město rostlo a rostlo, dávno pohltilo okolní města. Řadové domy a bungalovy, čisté a bílé, se táhnou daleko do okolí jako předměstí amerických velkoměst. V reykjavické aglomeraci žije asi 200 000 lidí, téměř dvě třetiny 245 všech Islandčanů.

Cizinci jako Samper tu už dávno nejsou ničím zvláštním. Reykjavík ročně navštíví na 320 000 turistů, město je proslulé svým nočním životem. Bydlení v Reykjavíku se považuje za symbol společenského postavení; město je drahé, a přitom vůbec nepůsobí snobsky. K nejvyhledávanějším zábavám stále patří lázeň v horkých pramenech či modernější golf. Baltasar Samper miluje jízdu na koni. S manželkou cestuje koňmo po celém ostrově; za dlouhých letních dnů, kdy se skutečnost vypařuje, vytlačována iluzí věčného světla. Samper a jeho žena se na sebe podívají. A on pak vypráví o tom, jak na mnoho let přišel o své jméno; v zemi, která sice právě navázala spojení s moderním světem, ale na přistěhovalce ještě nebyla připravená. Když se Baltasar Samper přistěhoval do Reykjavíku, v žádném případě neplánoval, že si změní jméno na islandské. Ale pak v kavárně Mokka potkal Kristjanu Gudnadóttir.

© Horst Wackerbarth

Více než jen odraz skutečnosti ve výloze. Sigrídur Halldorsdóttir mezi starými i novými severskými ságami v antikvariátu Bókavardan.

Sigrídur Halldorsdóttir

„Léta bývala jako sen. Pak nastaly dlouhé noci, kdy prarodiče vyprávěli příběhy.“

Je dcerou nositele Nobelovy ceny za literaturu Halldóra Laxnesse. Povoláním učitelka ošetřovatelství na univerzitě v Akureyri, ale kromě toho samozřejmě i ona píše. Příběhy, které čte celý svět. Psaní je pro Islandčany stejně životně důležité jako smích. Každý desátý za svého života zveřejní nějaký text; to představuje nejvyšší podíl autorů v obyvatelstvu na světě. Literatura byla na Islandu už ve středověku nikoliv záležitostí církve, ale obyčejných lidí. Za dlouhých nocí si vyprávěli krvežíznivé ságy, které by jinde upadly v zapomnění. Zde, na konci světa, tak vznikala literatura světového významu.

Je to klasický příběh: Samper vchází s kytarou dovnitř, jejich pohledy se setkávají, za několik měsíců je svatba. Sotva se vzali, přišlo první dítě. Sotva se narodilo první dítě, rozhodl se pár

265 pro výstavbu společného ateliéru. Na toto rychlé životní tempo si Samper snadno zvykl. Naučil se, že na Islandu nikdo neztrácí čas. Zákon dlouho nařizoval, že pokud se chcete stát Islandanem, musíte přijmout tradiční jméno. Jeden novoislandan kolumbijského původu si ve stresu vybral jméno Eilífur Friður, které vlastně neznamená nic jiného než hluboký povzdech a dá se přeložit jako „věčný mír“. Samper se chtěl přejmenovat na Egila Skallagrímssona.

270 Úřady to však rozhořčeně zamítly – původní Egill Skallagrímsson byl slavný autor ság, a to na Islandu přestává legrace. Katalánec byl nakonec zapsán jako David B. Gudnason. Jeho žena si ponechala příjmení Gudnadóttir, a tak se jejich jména alespoň připodobnila. Dnes má Samper své původní jméno zpět. Pracuje v Reykjavíku jako uznávaný malíř a nedokáže si představit, že by žil někde jinde. Líbí se mu islandská tolerance a touha po svobodě. To prý

275 jsou ostatně nejvýraznější vlastnosti Islandanů. „Samozřejmě kromě posedlosti stále se hrabat v rodokmenech,“ posmívá se Samper.

Koneckonců, když se prý vrátíme o pár
století zpět, zjistíme, že na tomto od-
říznutém ostrově je každý s každým
280 příbuzný. „Všichni Islandčané se domní-
vají, že jsou potomky vikingů,“ vysvět-
luje. „Ale ti jako mořeplavci cestovali
po světě. A jejich ženy? Ty si ve sku-
tečnosti užívaly se zajatými keltskými
285 otroky,“ směje se Baltasar Samper, za
což ho jeho žena káravě šťouchne do
zad. O generaci později už si Islandčané
mohli vybrat jméno podle svého přání.
Samperův syn se po otci jmenuje Baltasar, ale příjmením je Kormákur, je mu 37 let a je to
290 známý režisér.

© Horst Wackerbarth

Proměna. Jako dítě si Einar Örn hrával ve starém přístavu. Zatímco zařízení přístavu dnes rezaví, Örn se stal úspěšným umělcem.

Einar Örn

„Bez alkoholu by se tohle město nikdy nezměnilo.“

Atmosféra nového Reykjavíku se zrodila v 80. letech, když Einar Örn a zpěvačka Björk vystoupili společně s kapelou Kukl v hotelu Borg, na jednom z mála míst, která měla povolení nalévat alkohol. Do té doby směly kapely hrát pouze v kinech či ve školách. Poprvé se tak smísila rocková hudba s alkoholem a vznikla výbušná směs, která nadějně talenty vymrštila kupředu. Dnes vede Örn svůj hudební projekt Ghostigital a spravuje webové stránky Björk. „Mladí Reykjavičané se snaží za každou cenu prorazit,“ říká. „Mnozí touží po rychlém úspěchu, a tvrdou práci nevidí.“

Baltasar Kormákur natočil komedii 101 Reykjavík (český název S milenkou mé matky), která před několika lety ohromila celý Island. Je třeba zmínit, že už do Kormákurovy prvotiny se promítla místní mentalita. „V malé zemi se člověk pouští do všeho s jistou agresivitou,“ vy-
světluje filmový tvůrce. Kormákur se loudá po Laugavegu, hlavní ulici, kterou lemují malé
295 domy pobité vlnitým plechem. Ztělesňuje onen typ pěstěné městské ležérnosti, která nutí
všechny portýry ustupovat z cesty. Nosí džíny, má temně hnědé oči a tmavé, lehce rozevláté

vlasý, svázané vzadu do copu. Sem tam někomu zamává, občas kývne na pozdrav, má tu mnoho přátel. Většina ho zná z dřívějška, kdy ještě působil jako herec. „Nejdříve,“ vypráví Kormákur, „Island jen tak vykounul na svět, aby zjistil, jak jej dohnat.“ Teprve v posledních 300 dvaceti letech začal naopak svět sledovat Island. Může za to jak zpěvačka Björk, tak i setkání Gorbačova s Reaganem v Reykjavíku roku 1986, které pomohlo k ukončení studené války. Islandané začali nabývat sebevědomí. Kormákur nemusí dlouho hledat příklady činorodosti a rychlosti Islandanů – rok 1975 vyhláší OSN za Mezinárodní rok ženy a už za pár let je Vigdís Finnbogadóttir jako první žena na světě zvolena do nejvyššího státního úřadu.

305 A jen co byly zavedeny kreditní karty,
mohli jste jimi platit dokonce i u pří-
stavních stánků s párky v rohlíku. Na
letišti už bylo zavedeno biometrické
rozpoznávání obličejových rysů, ulice-
310 mi města jezdí autobusy poháněné vo-
díkem. A zatímco zbytek světa stále je-
ště žasne nad rozluštěním lidského ge-
nomu, Island již dávno začal národní
genofond ekonomicky využívat. A Bal-
315 tasar Kormákur? Jen co byl jeho malý
film o Reykjavíku uveden do evrop-
ských kin, začal natáčet pro Hollywood.

„101 Reykjavík bylo milostné vyznání tomuto městu, a stejně jako všechna vyznání je i toto
nadsazené,“ přiznává Kormákur, jenž na Reykjavíku miluje především energii, která za let-
320 ních nocí nikoho nenechává v klidu; za letních nocí, kdy se rozdíl mezi dnem a nocí smývají,
takže to za pozdního večera díky světlu vypadá, že je teprve odpoledne.

© Horst Wackerbarth

Postmoderní elfové. Helga Hauksdóttir před Perlou, ambiciózním víceúčelovým komplexem na okraji Reykjavíku. Najdete tu muzeum, restauraci i záso-
bárnu horké vody.

Helga Hauksdóttir

„Dnes je Reykjavík divoké město, kosmopolitní, bláznivé a zelené.“

Helga Hauksdóttir, manažerka islandského symfonického orchestru, se někdy podivuje nad tím, jak neuvěřitelně rychle se její země změnila.

Ještě před patnácti lety se tu třeba angličtina nebo němčina opovržlivě označovaly jako „cizácká řeč“. Dnes byste sotva našli Islandčana, který neovládá nějaké cizí jazyky. Teď do Reykjavíku přijíždějí lidé z celého světa. „Poznáte je hned podle barevných péřovek,“ říká Hauksdóttir, „zatímco Reykjavíčané se tu klidně procházejí v nejnovější letní módě a bezstarostně se vystavují riziku, že je další liják promočí.“

„Ve skutečnosti jde ale o to, jak, a hlavně kde jsem strávil poslední roky.“ 101 je poštovní směrovací číslo centra města. Už dávno se z něj stala značka. Od doby, kdy byl film uveden,

se tak pojmenovávají obchody, a dokonce i nový luxusní hotel na ulici Hverfisgata nese toto
325 jméno. Kormákurův film se odehrává v kulisách nového Reykjavíku, který vznikl
v posledních letech. Je to vlastně ironicky zabarvený portrét města plného hédonistických,
hysterických a lehce oděných lidí. U Kormákura se divoce líbají ženy se ženami, lidé si vyhr-
nují trička nebo je úplně svlékají a padají jeden přes druhého za dunění beatu v pološeru jed-
330 noho baru. Neislandské publikum bylo konsternováno. Takže tohle se děje u polárního kruhu,
takhle to vypadá v Reykjavíku v noci! Šerý bar z filmu 101 Reykjavík opravdu existuje. Jme-
nuje se Kaffibarinn a patří samotnému Kormákurovi. Otevřel jej po jednom pobytu
v Londýně. Na pohovkách sedají obvykle již odpoledne mladí lidé v retro sportovních bun-
dách a teniskách, každý druhý má před sebou sněhobílý notebook.

V Reykjavíku rychle podlehnete dojmu,
335 že se každý chce stát umělcem, pokud
jím tedy již není, a to nejméně ve dvou
odvětvích. Hudebníci jsou zároveň her-
ci, skladatelé působí jako filmoví tvůrci,
sochaři jako spisovatelé. Jeden takový
340 mladý muž po nocích prodává párky
v rohlíku a přes den rozdává vlastní
sbírky básní. Potkáte tu zaměstnance
rybí továrny, kteří dokážou recitovat
středověké ságy a přestěhovali se do
345 větších domů jen proto, aby konečně získali místo pro své sbírky knih.

© Horst Wackerbarth

Na scéně. Kvůli svému filmu *Trip to Heaven* nechal Kormákur 150 kilometrů jihovýchodně od Reykjavíku vystavět americké městečko.

Literatura si stále drží výsadní pozici. Kulturní hodnoty přežívaly na ostrově po staletí jen ve formě řeči a literatury. Písmo otevřelo cestu k neviditelnému, mocnému alternativnímu světu, cestu do minulosti a přítomnosti a spojuje všechny Island'any do jednoho společného vesmíru. Každý desátý Island'an za svého života zveřejní nějaký text. Vzhledem k počtu obyvatel je tu
350 nejvíce autorů na světě – zdaleka to překonává i rekord s koupacími vanami. Umění je tou poslední, pravou baštou nezávislosti a svobody, které Island'ané dosáhli s obdivuhodnou důsledností. Nejdříve technický pokrok umožnil, aby se už lidé necítili vydáni napospas přírodě. Teď je načase vybudovat zónu svobody. A když vezmeme v úvahu, jak jsou Island'ané pohotoví a plní nadšení a elánu, pak není divu, že chce být každý umělcem, i když vůbec nic neumí. A tak vznikají v malém velkém reykjavickém světě styčné body mezi skutečným životem
355 a světem fantazie; styčné body, které by jinde nebyly možné.

Baltasar Kormákur

„Ve dne ledovec, v noci bar. To vystihuje Reykjavík nejlépe.“

Už zase zvoní mobil. „Můj život mě přivádí k šílenství,“ povzdechne si Kormákur. Který život? Má jich totiž mnoho: filmový tvůrce, herec, divadelní režisér, spolumajitel legendárního baru Kaffibarinn. Tam točil Kormákur některé části filmu 101 Reykjavík, který tuto čtvrť proslavil po celém světě stejně jako sebeironická lačnost po životě lehce oděných, hysterických Island'anů. Ze zisku z Kaffibarinu Kormákur částečně svůj film financoval. Dalšího projektu se již účastnil i Hollywood. Šlo o thriller natáčený v kulisách speciálně vystavěného amerického města jižně od Reykjavíku.

Je víkendový večer. Dvě mladé ženy, samozřejmě umělkyně, navrhují, abychom se setkali s jednou jejich kamarádkou. Jmenuje se Bryndis a čeká v Kaffibarinu, v onom baru, který se objevuje ve filmu 101 Reykjavík – Held Hlynur tam tráví svůj čas, když právě neleží ve vaně a Španělka si z něj neutahuje. Bryndis, která má jako Španělka tmavé vlasy, nám oznamuje, že se tu ukáže ještě její přítel. Za půl hodiny je tu. Máte pocit, že jste jej už někdy viděli, a když ho Bryndis představí jako herce, je jasné, proč. Jmenuje se Hilmir Snær Guðnason a ve filmu hraje Hlynura. Možná byl i Hilmir pro Hlynura předobrazem, těžko říct. Připozdívá se a v Kaffibarinu je hlava na hlavě.

Mačká se tu stále více hédonistických, hysterických a lehce oděných lidí. Bryndis si Hilmira dobírá, ačkoliv ona není Španělka a on není Hlynur. Samozřejmě zná i Baltasara Sampera, kdo by ho ostatně neznal, v Reykjavíku zná vlastně každý každého a všichni mluví jeden přes druhého v jediném neutuchajícím hlaholu. S postupujícím večerem to začíná v Kaffibarinu vřít, jako ve filmu. Tam někde v Reykjavíku 101 zní hlasitá rocková hudba, únikové východy jsou dokořán, lidé se tlačí na ulici a cákají po sobě vodou. V celé té vřavě je slyšet stále hlasitější pípání. Bryndis pozvedne ruku a vypne alarm na hodinkách. Usměje se. Budík prý zvoní každý den v ten samý čas, vysvětluje, ať už jde spát brzy, či pozdě. Nemohla by bez něj žít, je to kontrola, nadvláda nad časem, důležitá věc pro ženu, která je vystavena tlaku všednosti a potřebám malého dítěte; je to jistý druh vzpoury. Bryndis bude vždy vědět, kdy je půlnoc.

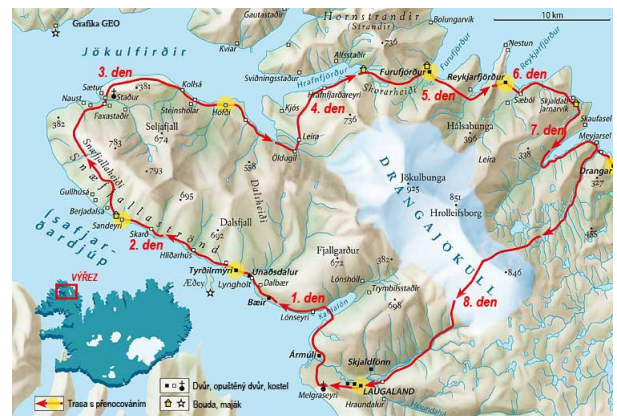
Töltem na kraj světa

Islandští koně jsou praví vikingové, robustní a nezdolní. To z nich dělá nejlepší společníky pro toulky drsnými opuštěnými fjordy severozápadního Islandu.

Jako líné a rozmarné pohádkové zvíře se na horském hřbetu rozvaluje ledovec Drangajökull, chladně šedý a ohromný. Po jeho úbočí dolů k moři dorazí závan studeného vzduchu. „Držte se ode mě dál!“ jako by říkal ledovec, „tady váš svět končí.“ Ale my jsme přesto rozhodnutí jej přejít. Ne s pomocí maček nebo cepínů ani na lyžích. Na koních. Je nás dvanáct – pět turistů a sedm místních. Připraveni na poslední islandskou výpravu ve starém stylu, tedy bez doprovodného vozidla, zato se třemi nákladními a pěti náhradními koňmi. Pro nás je to dobrodružství, pro našeho vůdce Þórdura Halldórssona naopak obvyklá cesta z Laugalandu do oblasti Strandir, už po staletí využívané spojení s východním pobřežím. Tudy se dříve dopravovalo přes hory drahocenné naplavené dřevo, někdy také rakve nebo veslice. Bylo to pořád jednodušší než nebezpečné objíždění poloostrova.

Na koni barevným akvarelem

Vyjíždíme z fjordu Kaldalón. Osmdesát kopyt duní po cestě, rachotí přes kamínky chřestící a chrastící na oblázkové pláži, čvachtá po odlivem obnažených chaluhoých loukách a konečně se bez okolků vrhá do ledových proudů. Kupředu přes pouhé dvě hodiny existující brod, kupředu, i když to šplouchá a cáká. Odpoledne začíná krápat, projíždíme dech beroucím akvarelem. V dálce rozeznáváme obrysy jakési usedlosti. Ukáže se ale, že dům je opuštěný. Dávnuo útulnou minulost uvnitř připomínají odřené ubrusy a prázdné postele, v kredenci se uhnízdili ptáci. Několik jezdců chce strávit noc v této barabizně, pro ostatní staví Þórdur nedaleko velké týpí. Kolem kamen, ve kterých kouří vlhké naplavené dřevo, si rozložíme spacáky. Vysoké

Stefan Schomann potká občas na své jízdě po Západních fjordech pěší turisty. Nezávidí jim, cesty jsou tu kamenité nebo bahnitě. Ale co musí být pro pěší neskutečná kalvárie, byl na koni příjemný zážitek.

405 boty a jezdecké kalhoty už brzy schnou pověšené na tyči. Šepot deště nás ukolébává ke spánku.

Kdo má koně, nepotřebuje lávky

Oblast Strandir tvoří nejsevernější výběžek Západních fjordů, poloostrova, který tvarem připomíná korál, vyčnívající směrem ke Grónsku. Tady je Island nejopuštěnější. A přece se jména mnohých místních dvorců objevují již ve starých ságách. Ještě za času Pórdurovy babičky obývala téměř každý záliv nějaká rodina. Lidé se živili rybolovem, pěstovali nějakou zeleninu a chovali pár krav, koní a ovcí. V 50. letech se ale region vylidnil a dnes je Laugaland jedním z posledních obydlených dvorců na poloostrově. Jen z chovu ovcí by dnes Halldórssonova rodina nevyžila, 44letý Pórdur proto pracuje také jako listonoš a řidič autobusu. Kromě toho se třikrát za rok s přáteli a hosty vydává do divočiny. Osm dní objíždí ledovec, přes který pak přejíždí na zpáteční cestě. „Není to obchod,“ přiznává, „ale báječná dovolená, i pro mě.“ Do turismu vkládají obyvatelé Západních fjordů veškeré naděje. Měl by zachránit oblast od dalšího vylidňování, zajistit silniční a trajektová spojení, posílit gastronomii a řemesla a dopomoci zemědělcům k vedlejším příjmům. „Počet turistů v posledních letech opravdu stoupá jako hladina ledovcového potoka v létě,“ raduje se Pórdur. „Jinak bychom to vzdali už i my.“ Takhle ale přijíždí do nádherné zeleně fjordu stále více turistů, rybářů a vodáků. Daří se i zimním sportům.

Krákající krkavci obstarávají ranní budíček. Teprve teď dohlédneme až na druhý břeh, kde v slunečním svitu září stolové hory s příkrými svahy. Brzy se už v kotlíku vaří ovesná kaše, konvice na kávu syčí. Pomalu si balíme svých pět švestek, Pórdur a jeho pomocníci nakládají bedny na nákladní zvířata. Husím pochodem pokračujeme po staré, sotva rozeznatelné poštovní cestě nahoru na větrem bičovanou náhorní planinu. Kdysi se tu prý jeden listonoš zřítíl se svým koněm ze sněhové závěje do moře, vypráví Pórdur. Kdyby tyto prastaré cesty nepoužívaly jeho jezdecké skupiny a několik zdatných turistů, upadly by dávno v zapomnění. Teprve až s využitím zvířat krajina ožila. Bez koní by bylo osídlení nehostinného ostrova nemyslitelné. Kamenité pouště ve vnitrozemí jsou příliš rozsáhlé, než aby se daly přejít pěšky. Ze svahů a výšin zurčí nesčetné ledovcové říčky, a přesto zde ještě před sto lety nebyly téměř žádné mosty. Kdo má takové koně, nepotřebuje lávky. Stejně neohroženě jako fjordy překonávají naši koně během následujících dnů několik řek, v příboji obcházejí skalní útesy a v bažinatých údolích využívají místo cest potoky.

Moje ryzka se jmenuje Sunna, Slunečná. Její hrdá povaha je stejně charakteristická jako její tölt, zvláštní chod, kterým jsou islandští koně proslulí. Energické a rytmické cupitání, čtyřtakt severu. Ze země působí tölt groteskně, pro jezdce ale představuje nejpohodlnější koňský chod. Existuje ještě pátý chod, tzv. rennpass, při němž kůň letí jak naolejovaný blesk. Ale ten by vyžadoval delší pláže a větší odvalu. Co Islandčanům zdánlivě chybí, to z jejich koní přímo číší – oheň. Jsou to prý nejbujnější, ale zároveň nejvytrvalejší koně Evropy. Stáje a veterináře znají jen zběžně, zato nepohrdnou chaluhami ani sledi, a s protiskluzovými hroty na podkovách se töltem prohánějí dokonce i po ledě. Podle národního básníka Halldóra Laxnesse mají „vítr v žilách“ a neodolatelnou mimiku – v šikmo postavených očích se skrývá moudrost, která lidem není dána, jakýsi výsměch modlám, a kolem nozder a huby úsměv, který by nedokázala napodobit žádná filmová kráska.

Árvakr a Alsviðr

Islandští koně mohou mít nejrůznější barvy, přesto ale tvoří jedno z nejčistších plemen na světě. Už tisíc let tu platí zákaz dovozu koní. Proto se v posledních desetiletích stali vývozním hitem. Nadšené příznivce si tento mýtus na čtyřech nohách získal i ve střední Evropě. Každý jednotlivý islandský kůň je kulturním vyslancem, ztělesňuje všechnu divokost a romantiku tohoto ostrova. Čelit témuž větru, brodit se toutéž břečkou, to vše posiluje pouto mezi člověkem a zvířetem. Tak jako oni s námi sdílejí náš život, tak jsme i my zatahováni do jejich zvláště nepříznivého světa.

Stejně jako všichni ostatní koně má i Sunna přesnou představu, kdo má jít před a za ní. I na těch nejužších pěšinách probíhají neustálé souboje. V severské mytologii mají koně místo hned za hrdiny. Vždyť kým by byl Siegfried bez Grana, Odin bez Sleipnira! I samotné Slunce by se nehnulo z místa, kdyby jeho vůz netáhli oři Árvakr a Alsviðr. Samo sebou se rozumí, že i Smrt a duchové jezdí na koních.

© Gebhard/laif

Ještě nasadit jezdeckou čapku a jede se dál, přes pryskyřníkové louky u Furufjörðuru. Nákladní koně nesou stan a přenosná kamínka.

Odpoledne, po klidné jízdě přes náhorní plošinu, se před námi konečně rozprostře zelený chráněný záliv s několika roztroušenými domky. U rodiny Fridrika Johannessona nás vítá vůně kávy a koblih. V rohu místnosti plete babička palčáky a my zatím nasloucháme rodinné
470 sáze. „Půda v okolí zálivu se začala obdělávat před 800 lety,“ vypráví Fridrik, „a ještě v roce 1940 zde žilo sto lidí, kteří se živili rybolovem a chovem ovcí.“

Dokud drželi všichni pospolu, byli schopni se uživit, ale jakmile se odstěhovali první z nich, síť se potrhala. Také jeho rodiče odešli do města Isafjörður. Protože jejich usedlost nechtěl nikdo koupit, zůstala ve vlastnictví rodiny a dnes ji využívají jako letní sídlo. „Dětství tady
475 venku působí jako droga,“ zasní se Fridrik. „Člověka to navždy poznamená.“ Zbývá nám překonat ještě poslední hřbet a pak už v sousedním fjordu sesedáme před dalším takovým domečkem pro panenky. Pórdur odněkud vyčaruje klíč, domek je totiž náš. V noci nastává pravé islandské psí počasí – mrholí jak z tisíce konví, vítr burácí, černé chuchvalce mraků se převálují nad horami. Ráno si oblečeme vše, co máme, přes ponožky si dokonce natáhneme igelitové sáčky. Probíjíme se nezkrotnou divočinou, občas podél pásů naplavenin na pobřeží, jindy
480 přes průsmyky a horské hřebeny. Zdá se, že jsme se ocitli v době ještě před příchodem vikingů.

Odpočinkový den u horského jezera

Dotírá na nás bouře a déšť, ale koně lhostejně krácejí kupředu. Dříve či později promokne
485 každý. Z vyhlídky na to, že nakonec budeme stavět týpí v mokré trávě, že rozvěsíme zmáčené oblečení do kouřového otvoru, a to jen proto, abychom další den znovu promokli až na kůži, klesáme na duchu. Po šesti hodinách cesty vyčerpaně dorazíme do Furufjörðuru. Sláva, i tohle letní sídlo je obydlené a místní rodina nám poskytne zabahněný a rozviklaný přístřešek. Ráno se pochopitelně zdržíme o trochu déle než jindy. Času máme totiž bohatě. Dny uprostřed léta
490 tu nezačínají ani nekončí, noc je vlastně jen přechodné potemnění oblohy, když se slunce dotkne horizontu. Další ráno nám cestu zatarasí 300 metrů vysoká stěna, ale nějak se i tam nahoru vyškrábeme. Nahoře se pokocháme panoramatem fjordů a třpytivého štítu ledovce. V jednom údolí se jako skleněné oko leskne horské jezero. Na Reykjarfjörðuru, letním sídle Jakobssonovy rodiny, strávíme jeden den odpočinkem. Dopřejeme si koupel ve vaně napájené
495 horkými prameny a poté upadneme do slastného komatu. Nenasytnost koní se zdá být nakažlivá – vyjíme našim hostitelům polovinu spíže. Naštěstí má brzy dorazit zásobovací člun. Ten pak na zpáteční cestu naloží i výrobky z Reykjarfjörðuru – prkna.

Strandirské fjordy jako obrovské hrábě zachytávají naplavené dřevo ze severního Atlantiku. To, co sibiřské proudy naplaví do moře, zde slouží od dávných dob ke stavbě domů a lodí, nákladních sedel, kostelních lavic a planěk. Jakobssonova rodina provozuje pilu už šedesát let. Starý Ragnar hrdě roztáhne prsty: „Mám je všechny!“ 73letý muž patří k legendám Západních fjordů. Jako mladý kluk, desetiletí před vynálezem free climbingu, zlezl jeden z nejneprístupnějších ptačích útesů, vysoký 400 metrů. A když se naproti na západním pobřeží něco slavilo, uháněl na koni osm hodin přes ledovec, tancoval až do rána a pak se vždy nějakým způsobem vrátil zpět.

Na snídani s helmami a plaňkami

Svého času hnávali Jakobssonovi předci ovce na jatka i tři dny. I když s chovem dobytka už dávno přestali, kajčí peří sbírá Ragnar stále. Pro kilo prachového peří musí vybrat šedesát hnízd. V zálivu sídlí i hoholové, hvízdáci, lžičáci, chaluhy a potáplice. Hejna hnízdících rybáků považují údolí za svůj revír a útočí na vše, co se pohne. Na snídani proto běžíme vyzbrojeni helmami a plaňkami. Když se vydáváme na další cestu, prádlo na šňůře vlaje vodorovně ve větru.

Vlní se tráva i koňské hřívy. Nemůžeme se nasytit té podívané, začal předposlední den. Rachtotící lávová pole se mění v hypnoticky zelené bažiny. Na pobřeží se jako mořské panny na skaliscích líně protahují ospalí tuleni. Večer přijde ještě jednou ke slovu stan, ve kterém se pak sami jako tuleni mačkáme tělo na tělo.

Následující ráno vyrážíme brzy. Překonání dobře 900 metrů vysoké ledovcové plošiny bude trvat nejméně deset hodin. Za hrobového ticha stoupáme vzhůru šterkovou pouští, stále výš a výš. Děsivý studený vítr se nás pokouší zastrašit. Naposledy si dopřáváme odpočinek. Tabulky čokolády a flaška rumu kolují z ruky do ruky. Pak se před námi rozprostře ponuré ledové pole, Drangajökull. Ledovec o rozloze Brna. Koně bezstarostně vykročí vpřed. Vědí, že se jde domů. Aby šetřili sílu, krácejí ve stopách koní před sebou. Brzy začíná padat sníh s deš-

© Gebhard/laif

Zima nahoře na Drangajökullu. Ostrý severozápadní vítr žene sněhové krupky přes ledovec zahalený hustou mlhou. Člověk nevidí ani koně před sebou.

těm. Mraky, vítr a led splývají do jediného všeobjímajícího bílého nic. Zakuklení až po špičku
530 nosu táhneme jako archaická kolona přes křehký firn. Pórdur nás ráno uklidňoval, že pukliny
se na tomto typu ledovce tvoří jen zřídka, a když, tak jen ve větších výškách. Přesto na jed-
nom místě zabočíme širokým obloukem dolů. Jistota je jistota. Rytmičké andante koňských
kopyt a bílé nekonečno nás ukolébávají ke spánku. Nahoře, dole, vpředu, vzadu – znamená to
vůbec něco? Jedeme rovně, nebo se točíme v kruhu? Pohled se utápí v nedůležitosti, smysly
535 se otupují, myšlenky rozplývají. Svět se stále vzdaluje. Minuty monotónně plynou. Čas se
vleče stále pomaleji. Velký setrvačnick, který udržuje vše v pohybu, jako by se zasekl. Prostu-
puje nás povýšená lhostejnost ke všemu, co není životně důležité. Udržet se v sedle, šetřit
síly, nezmrznout. Jen o to teď jde.

Občas se některý z koní proboří až po břicho, ale hned zase srovná krok s ostatními. Z ledu
540 ční první skály. O něco později vykoukne slunce a vykouzlí hluboko dole stříbřité bubliny na
fjordu, z něhož jsme se vydali na cestu. Teď už nás nic nezastaví. Koně jako o překot uhánějí
dolů přes mechem porostlé svahy, přeskakují příkopy, ženou se dravými třpytivými potoky,
takže se do údolí na Laugaland přivalíme jako rozjásaná lavina.

3. Komentář překladu

3.1 Zvolená metoda

Při překladu jsem vycházela z návodu Christiane Nord v knize *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*¹. Ve svém modelu navazuje Nord na heidelberskou teorii skoposu². Podobně jako ona se domnívám, že parametry překladu, jako jsou např. jeho funkce, účinek na příjemce, okruh příjemců apod. by měl stanovovat zadavatel. Na překladateli pak je výchozí text zanalyzovat a zjistit, zda jsou zadavatelovy požadavky reálné.

3.2 Zadání překladu

Pro proces překladu vycházející z teorie skoposu je stěžejní zadání překladu iniciátorem (např. nakladatelem). Pro potřeby této práce je proto nejdříve nutné jisté fiktivní zadání vytvořit. Jeho parametry samozřejmě musí odpovídat potencionální reálné zakázce.

Původní text vydal německý časopis GEO³, který publikuje populárně-naučné články a reportáže o cestování, přírodě, technice, lidech a kultuře. Časopis od roku 2005 existuje i v české mutaci⁴, budeme tedy předpokládat, že zadavatelem překladu je právě jeho redakce. Dalším potencionálním zadavatelem by mohl být některý z časopisů s podobným zaměřením, vycházejících v České republice, např. Koktejl, Epoque či National Geographic.

Médiem, ve kterém bude překlad uveřejněn, zůstává internet, stejně jako v případě výchozího textu. Po typografických úpravách by mělo být možné vydat text i v tištěném časopise. Profil příjemce překladu je obdobný jako u výchozího textu: příjemce spadá do věkové kategorie přibližně 15–50 let, má střední či vyšší vzdělání, zajímá se o cestování, přírodu, popř. kulturu, má k dispozici internet a umí jej používat. Jediný rozdíl je tak v jazyce a kulturní oblasti – příjemce originálu pochází z německé kulturní oblasti a hovoří německy, příjemce překladu pochází z české kulturní oblasti a jeho jazykem je čeština. Funkce překladu a účinek na příjemce mají zůstat totožné s originálem.

¹ NORD, Christiane. *Textanalyse und Übersetzen : Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vydání. Heidelberg : Julius Groos Verlag, 1995. 284 s. 3-87276-649-X.

² REIß, Katharina; VERMEER, Hans-Josef. *Grundlagen einer allgemeinen Translationstheorie*, Tübingen : Niemayer, 1984.

³ GEO.de GmbH. *GEO.de* [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.geo.de>>.

⁴ Ringier Axel Springer CZ a.s. *GEO* [online]. 2011 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.geo-magazin.cz>>.

3.3 Analýza výchozího textu

Výchozím textem překladu je speciální vydání časopisu GEO na téma Island. Celý text se skládá z několika samostatných článků, propojených jen společným hypertématem Islandu, kromě toho se jedná o díla různých autorů. Je tedy třeba provést analýzu pro každý článek zvlášť. Celé tematické vydání obsahuje pět článků, z důvodu omezeného rozsahu bakalářské práce jsem pro překlad vybrala pouze první tři. Pro zjednodušení označím jednotlivé texty písmeny: článek *Island: Infernalische Delikatessen*⁵ jako *text A*, článek *Schaut auf diese Stadt!*⁶ jako *Text B* a článek *Im Tölt zum Rand der Welt*⁷ jako *Text C*.

3.3.1 Vnětextové faktory

3.3.1.1 Autor

Text A

U tohoto článku je na rozdíl od následujících jméno autora textu uvedeno (a to dokonce dvakrát, v záhlaví a v perexu). Je jím německý šéfkuchař Vincent Klink.

Vincent Klink se narodil roku 1949 v německém Gießenu. Pracuje jako šéfkuchař ve vlastní restauraci, píše a vydává knihy a časopisy o kulinářství. Německé publikum jej také může znát z televizních pořadů o vaření⁸.

Můžeme tedy očekávat, že text vznikl během posledních zhruba čtyřiceti let a je psán německy. Vzhledem k tomu, že autor je povoláním kuchař, bude se vaření či jídla nějakým způsobem týkat i téma článku. Styl nebude pravděpodobně tak vytříbený jako u profesionálního spisovatele, slovní zásoba bude obecně chudší, ale naopak bohatší co do kulinářských výrazů. Neočekávám žádnou složitou zápletku, spíše popisný text. Potencionální příjemce nemusí mít o autorovi žádné dodatečné znalosti, v perexu uvedená informace o tom, že autorem je šéfkuchař, je dostačující. Původní příjemce si sice díky autorově popularitě v Německu může vybavit i některé další podrobnosti; pro příjemce překladu, který takovou možnost nemá, to však podle mne nepředstavuje žádnou podstatnou nevýhodu.

⁵ KLINK, Vincent. *Island: Infernalische Delikatessen*. GEO.de : GEO Special – Island [online]. 2005, roč. 25, č. 1 [cit. 2011-05-03]. Dostupné z <<http://www.geo.de/GEO/reisen/reiseziele/4267.html>>. ISSN 0723-5194.

⁶ ZIELKE, Anne. *Schaut auf diese Stadt!*. GEO.de : GEO Special – Island [online]. 2005, roč. 25, č. 1 [cit. 2011-05-03]. Dostupné z <<http://www.geo.de/GEO/reisen/reiseziele/50192.html>>. ISSN 0723-5194.

⁷ SCHOMANN, Stefan. *Im Tölt zum Rand der Welt*. GEO.de : GEO Special – Island [online]. 2005, roč. 25, č. 1 [cit. 2011-05-03]. Dostupné z <<http://www.geo.de/GEO/reisen/reiseideen/50186.html>>. ISSN 0723-5194.

⁸ *Vincent Klink*. Wikipedia [online] 2012 [2012-08-24]. <http://de.wikipedia.org/wiki/Vincent_Klink>.

Text B

U tohoto textu není jméno autora uvedeno. Kontaktovala jsem proto s dotazem redakci časopisu GEO. Naštěstí ve svém archivu jméno autorky našli – text vytvořila Anne Zielke.

Anne Zielke se narodila roku 1972 v Drážďanech, studovala filozofii, politologii a komunikační média v Mnichově. Živí se jako novinářka a spisovatelka⁹. Předpokládám tedy, že text bude mít vyšší lexikální a stylistickou úroveň, bude psán současnou němčinou. Tématem může být prakticky cokoliv, neboť autorka není nijak profesně vyhraněná. Vzhledem k tomu, že běžný příjemce výchozího textu se jméno autora článku nedozví, nemůže si na jeho základě ohledně textu vytvářet žádná očekávání.

Text C

I tento článek byl zveřejněn bez uvedení jména autora. Stejně jako u druhého textu jsem jméno získala z redakce časopisu GEO.

Autorem textu je Stefan Schomann. Narodil se roku 1962 v Mnichově, vystudoval germanistiku a v současné době žije střídavě v Berlíně a Pekingu. Živí se jako spisovatel a novinář na volné noze, příležitostně se věnuje i tvorbě dokumentárních filmů¹⁰.

Opět tedy můžeme očekávat text na vyšší stylistické a lexikální úrovni s blíže nespecifikovaným tématem. I tady je pro příjemce výchozího textu autor neznámý, takže ze znalosti jeho osobnosti nemůže vyvozovat žádné závěry, co se článku týče.

3.3.1.2 Autorský záměr

Text A

Záměrem autora nejspíše bylo podat příjemci zprávu o své cestě na Island a do Grónska, kam se vydal za kulinářskými specialitami; seznámit ho se zvláštnostmi národních kuchyní, tradičními pokrmy a jejich přípravou, podělit se o své vlastní zážitky a názory na tamní kuchyni, částečně určitě i vyvolat senzaci a údiv. Autor se o svém záměru explicitně nevyjadřuje, je třeba jej tedy odhadnout z dojmu, jakým text působí na původního příjemce.

⁹ Anne Zielke. ReporterFORUM [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <http://www.reporter-forum.de/index.php?id=22&tx_rfartikel_pi1%5BshowUid%5D=164&cHash=5664bccf02221190e432f0f4c34f3170>.

¹⁰ SCHOMANN, Stefan. *Stefan Schomann* [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.stefanschomann.de>>.

Text B

Intencí autorky pravděpodobně bylo seznámit příjemce s rozvojem Reykjavíku, s jeho nedávnou historií a současnou atmosférou. K tomu zvolila netradiční formu – popis životů, zážitků a vzpomínek umělců i obyčejných lidí, kteří v Reykjavíku žijí. Ani v tomto článku autorka svůj záměr konkrétně nespecifikuje.

Text C

Cílem autora nejspíše bylo podělit se s příjemcem o své zážitky z výpravy na koních po Islandu. Přímo v článku není záměr konkrétně specifikován.

3.3.1.3 Příjemce

Text A

Předpokládaný příjemce výchozího textu hovoří německy, žije v současnosti a spadá do věkové kategorie cca 15–50 let. Má k dispozici internet a umí jej používat, jeho dosažené vzdělání bude střední či vyšší. Tento profil víceméně odpovídá profilu čtenářů časopisu GEO, který tento článek zveřejnil. Vzhledem k tématu textu můžeme usuzovat, že se příjemce zajímá o cestování, konkrétně o severské země, nebo také o různé světové kuchyně.

Text B

Profil příjemce výchozího textu se víceméně shoduje s profilem příjemce prvního článku. Rozdílné mohou být jen zájmy příjemce – čtenář tohoto článku se pravděpodobně zajímá o umění, historii či lidské osudy. Podobně jako příjemce prvního článku může mít ale mnohem obecnější motivaci – zájem o cestování či severské země.

Text C

Obecný profil příjemce je opět obdobný jako v textu A. Užšími zájmy příjemce by pak mohlo být cestování, severské země, příroda či koně. U tohoto textu máme navíc k dispozici několik komentářů od čtenářů. Můžeme si tak vytvořit představu, jaký dojem v nich text zanechal.

3.3.1.4 Médium

Texty A, B, C

Celý výchozí text byl publikován na internetu, na webu elektronické verze časopisu GEO. Tentýž text se objevil i v tištěném speciálním vydání, ročník 2005, číslo 1. Časopis uveřejňuje reportáže a populárně-naučné články na téma cestování, příroda, technika, lidé a kultura.

3.3.1.5 Místo vzniku textu

Texty A, B, C

Jelikož autory všech tří textů jsou Němci a médiem německý časopis, předpokládám, že i samotné texty vznikly v Německu. Samozřejmě je možné, že byly napsány ještě za pobytu autorů na Islandu, pro výchozí ani přeložený text to ale dle mého nehraje roli.

3.3.1.6 Čas vzniku textu

Text A

Přesné datum vzniku textu neznáme, z údajů v článku a jeho okolí se dá alespoň přibližně zjistit. Autor zmiňuje, že Island loví velryby pouze k vědeckým účelům. Tento stav platil od roku 2003. Navíc zmiňuje stav ulovených kusů v roce 2004. Od roku 2006 ale Island opět povolil i komerční lov, což už se v článku nedočteme. Roky 2004 a 2006 tedy ohraničují možnou dobu vzniku textu. Dále můžeme zjistit, že článek vyšel ve speciálním vydání časopisu s číslem 01/05. Tím dostáváme celkem přesný čas vzniku textu, a sice rok 2004 až začátek roku 2005.

Text B

I u tohoto článku je možné na základě vodítek v textu přibližně určit dobu jeho vzniku. Nejkonkrétnější je údaj o tom, že Baltasar Kormákur točí film v koprodukcí s Hollywoodem. Jedná o film *A Little Trip to Heaven*, který měl premiéru v roce 2005. Předchozí film přitom Kormákur dotočil roku 2002. Tím se dostáváme do podobného rozmezí jako u prvního článku, byť přece jen o něco širšího.

Text C

Na rozdíl od předchozích dvou článků nám tento neposkytuje žádná přesná vodítka, ze kterých bychom mohli usuzovat na čas vzniku textu. Vzhledem k dataci článků předchozích ale usuzuji na podobný čas vzniku, tedy zhruba roky 2003–2004. Bylo by samozřejmě možné kontaktovat redakci časopisu či přímo autora, ale u tohoto článku nepovažuji přesný údaj o jeho vzniku za nijak zásadní.

3.3.1.7 Důvod vzniku textu

Texty A, B, C

Důvod vzniku textů je v zásadě prozaický – autoři dostali jistě za zveřejnění článků nějaký honorář, redakce časopisu zase vydělává na prodaných výtiscích či na reklamě. Pomineme-li tyto materiální důvody, bude důvodem vzniku článků pravděpodobně cesta autorů na Island a jejich touha podělit se o své zážitky a nově nabyté vědomosti.

3.3.1.8 Funkce textu

Text A

Hlavní funkce výchozího textu je informační, cílem je informovat příjemce o něčem pro něj neznámém. Druhou, ale nikoli zanedbatelnou funkcí je funkce expresivní – autor se snaží příjemci sdělit vlastní zážitky, pocity a dojmy ze své cesty, často dost naturalisticky.

Text B

Stěžejní funkce textu je opět informační. Nechybí ani funkce expresivní, která je ovšem vyjádřena podstatně jinak než v prvním článku – autorka se zaměřuje převážně na obrazové vjemy, na své pocity z lidí, s nimiž se setkala.

Text C

Také u tohoto textu se domnívám, že hlavní funkce je informační – autor podává příjemci zprávu, jak podobný výlet na koních po Islandu vypadá. Silná je zde ovšem i funkce expresivní, autor se dělí o své dojmy, zážitky a pocity.

3.3.2 Vnitrotextové faktory

3.3.2.1 Tematika

Text A

Téma článku je alespoň zkratkovitě naznačeno již v perexu, je jím autorova cesta za zvláštnostmi islandské a grónské kuchyně. Od autora jako šéfkuchaře bychom spíše očekávali jiný druh textu jako např. recept, ale vzhledem k použitému médiu (časopis o cestování) je téma očekávatelné a přijatelné.

Text je tematicky koherentní, téma nijak negraduje, jedná se vlastně jen o výčet a popis zážitků, které na sebe nenavazují a spojuje je právě jen společné téma. Bez výrazné změny účinku na příjemce by tak jednotlivé části mohly být klidně řazeny v jiném pořadí, v případě potřeby by bylo možné použít bez problému jen část textu.

Text B

Tématem textu je rozvoj Reykjavíku v novodobé historii a jeho současná podoba a atmosféra, zobrazená na životech a názorech současných islandských umělců i obyčejných lidí. Také v tomto článku je téma naznačeno hned v úvodu v perexu. Tematicky je tedy text koherentní, ačkoliv je téma nahlíženo z mnoha úhlů pohledu. Tím už se ale dostáváme spíše do obsahové roviny.

Text C

Tématem článku je výprava na koních po Islandu, kterou autor absolvoval. Podtématem je zde minulost a současná realita v oblastech, jimiž projíždí.

3.3.2.2 Obsah

Všechny články spadají do kategorie publicistických textů, jedná se o reportáže s prvky populárně-naučného textu. Texty A a C jsou psány v ich-formě, text B v er-formě. Obsah textů je přizpůsoben použitému médiu a druhu textů v něm obvykle zveřejňovaných – příjemce očekává populárně-naučný článek či reportáž. Tedy žádné složité termíny či úzce oborově specifikované informace, spíše poutavé a zajímavé čtení.

Text A

Výraznou slabinou výchozího textu je nedostatečná koheze na některých místech v článku. Ta má za následek horší srozumitelnost, čtenář se musí v textu vracet či se pokusit souvislosti si domyslet a autorův záměr odhadnout. Z vyprávění se tak občas stává jen výčet různých faktů, které mezi sebou na první pohled nesouvisí, neboť nejsou propojeny kohezními prostředky. Autor také často odbíhá od tématu. Tento nedostatek příkládám autorově nezkoušenosti v oblasti publicistických textů. Příkladem může být pasáž hned ze začátku textu, kde nás autor informuje o pachu v okolí usedlosti, pak přeskakuje na islandskou kuchyni obecně, věnuje se přípravě žraloka a až poté vysvětluje výše zmiňovaný zápach.

Možným problémem při překladu bude pasáž o lovu velryb, protože situace se v této oblasti od doby vydání článku změnila a informace tak již nejsou aktuální. Další obtíže může vyvolat závěr textu, kde se autor podle svých slov pokouší vymyslet rým na své zážitky. Bohužel jsem ani při nejlepší vůli v následném textu neobjevila víc, než pár snad možných náznaků rýmů.

Text B

Obsah článku je velice různorodý, autorka se zabývá jak rozvojem města obecně, tak životy konkrétních osob. Život ústředních postav, přistěhovalého umělce a jeho syna, pak čtenáře provází celým článkem. Popis jejich zážitků a názorů střídají jednak obecné popisy např. ekonomických či společenských poměrů, jednak krátké samostatné články věnované islandským osobnostem, s nimiž se autorka na své cestě pravděpodobně setkala. Právě tyto epizodické postřehy jsou ozvláštněním textu. Nacházejí se ve zvláštních rámečcích a nijak nesouvisí s okolním textem. Střídá se popis minulosti s přítomností, vyprávění tedy není chronologické.

Text C

Na začátku článku je podobně jako v předchozím text zařazena estetická pasáž s literárními prvky, která má za cíl nalákat příjemce k přečtení celého textu. Dále se vyprávění odvíjí chronologicky, autor postupně popisuje zážitky z jednotlivých dnů výpravy. Ty jsou prokládány líčením okolní přírody, pohledy do historie oblasti a popisy životů místních obyvatel. Samotná hlavní linie je psána v přítomném čase, pro historické pasáže užívá autor čas minulý.

3.3.2.3 Presupožice

Už z podstaty populárně-naučných článků obecně vyplývá, že by na čtenáři neměly být vyžadovány žádné zvláštní dodatečné vědomosti. Samozřejmě je výhodou širší kulturní rozhled.

Text A

Vzhledem k tématu článku by měl příjemce mít alespoň dobrou představivost, neboť v textu se to jen hemží různými popisy chutí, pachů a zrakových vjemů. Čtenář bez fantazie by o tuto „smyslovou“ část textu ochuzen.

Chybu vidím v tom, že autor nevysvětluje zeměpisné názvy. Většinou se v textu objevují jen jako prostý islandský či grónský název (např. *Einige Stunden später landet die Turbopropmaschine auf der Schotterpiste von Kulusuk*, str. 4), ale chybí upřesnění, zda jde o město, osadu, oblast apod. Tyto údaje sice nejsou pro text stěžejní, ale čtenář by si díky nim udělal lepší představu o prostředí, v němž se autor pohybuje. Podobně jako nedostatečnou koherenci toto přisuzuji autorově nezkušenosti s tímto žánrem textů. Píše-li text o Islandu, má sice právo předpokládat, že čtenář má o této zemi nějaké znalosti, ale rozhodně nemůže počítat s tím, že bude znát takového detaily. Jiné by to samozřejmě bylo v situaci, když by se jednalo např. o nizozemské názvy, které by mohly být německému publiku bližší.

Text B

Ani u tohoto článku nejsou na příjemci vyžadovány žádné zvláštní dodatečné vědomosti. V textu sice narazíme i na detaily ze života umělců, ale vždy je vysvětleno, kdo dotyčný je a čím se žíví. Vše je tedy srozumitelné i pro běžného čtenáře časopisu GEO, který by tento článek objevil třeba jen náhodou.

Obdobně jako v prvním článku se tu bohužel vyskytuje nešvar s nevysvětlováním geografických pojmů, především názvů reykjavických ulic (např. *und auch ein neues, schickes Hotel an der Hverfisgata heißt so*. str. 17). Naštěstí to ale není pravidlem, jak můžeme vidět např. zde: *die von der Hallgrimskirche hinunter auf die Hauptstraße Laugavegur führt*. (str. 10)

Text C

Tento článek je na dodatečné znalosti příjemce ještě méně náročný než dva předchozí. Text si neklade za cíl čtenáře něco nového naučit, autor se spíše chce jen podělit o své zážitky. K textu je navíc připojena mapka se znázorněnou trasou výpravy, čtenář tak případně ani nemusí složitě dohledávat, o jakých místech autor vlastně píše.

Ani tomuto textu se ale nevyhnul problém s upřesňováním islandských názvů. Většinou lze sice z kontextu poznat, že se např. jedná o usedlost, ale tím spíše by v případě, že tomu tak není (např. ve větě *Auch seine Eltern wanderten ab nach Isafjördur*. str. 24) a jedná se třeba o město, na to měl autor upozornit. Obzvlášť, když se název města velice podobá názvům ostatních osamělých usedlostí.

3.3.2.4 Výstavba a členění textu

Text A

Text je rozdělen do čtyř oddílů a ty následně do dalších menších podkapitol oddělených podnadpisy. Každý oddíl je zveřejněn na samostatné webové stránce, z níž vedou odkazy na ostatní podkapitoly, které usnadňují orientaci v textu. Záměrně používám obecnější termín „oddíl“, protože tematicky se nejedná o koherentní celky. Jde spíše o náhodné rozdělení vždy po zhruba čtvrtině textu, aby bylo možné jej rozdělit do více stran a zamezit tak efektu zvanému „wall of text“. Pro příjemce je určitě příjemnější, vidí-li na první pohled jen kratší část textu – z vlastní zkušenosti vím, že „smrsknutý“ posuvník v okně prohlížeče, značící velké množství textu, dokáže čtenáře spolehlivě odradit.

Na začátku textu stojí perex, který v tomto případě plní svou úlohu velice dobře – informuje jednak o autorovi textu, jednak o tématu článku.

Podkapitoly článku na rozdíl od oddílů tematicky koherentní jsou. Systém, kdy téměř každý jednotlivý odstavec rovná se nová podkapitola, mi bohužel nepříjde moc šťastný. Členění textu na menší celky je samozřejmě prospěšné a pomáhá udržet čtenářovu pozornost, zde je to podle mě ale přehnané. Autor je tak nucen často používat obecnější nadpisy, protože výstižný nadpis by mohl shrnout obsah odstavce sám o sobě, čímž by pro čtenáře takový odstavec ztratil smysl. Kromě toho tak nadpisy ztrácejí svou funkci, již bezpochyby je usnadnit orientaci v textu – podle obecných, nic moc nevyovídajících nadpisů, jichž je navíc zbytečně

moc, se čtenář rozhodně neorientuje. Jediný klad takových nadpisů je rozrušení souvislého textu, který pak příjemci nepřipadá tak dlouhý.

Text B

Také tento text je rozčleněn do šesti přibližně stejně dlouhých oddílů, z nichž každý je zobrazen na vlastní webové stránce. Zachován je i koncept jedné fotografie na každé stránce. Navíc každou stranu doplňuje i rámeček o známé osobnosti. I tento článek začíná perexem, v němž nás autorka seznamuje s tématem následujícího textu.

Dělení na podkapitoly autorka vůbec nevyužívá. Funkci kapitol přebírají odstavce, můžeme konstatovat, že každý odstavec znamená nové podtéma. Zvláštností je, že poslední věta každého odstavce se vždy obsahově liší a uvozuje odstavec následující. Domnívám se, že nepřítomnost podkapitol je správná a opodstatněná, neboť autorka během textu sice popisuje Reykjavík z nejrůznějších úhlů pohledu, ale stále se vrací k vyprávění o ústředních postavách.

Text C

I zde je použito rozdělení textu do (zde tři) přibližně stejně dlouhých oddílů. Každý z nich je opět zobrazen na zvláštní webové stránce. Text začíná krátkým perexem, který tentokrát ale není tak výstižný – čtenář se dozví, že článek bude o islandských koních, ale přímo na autorovu výpravu v něm odkaz nenajdeme. Dále je článek rozčleněn na menší formální podkapitoly, jež jsou vždy uvozeny podnadpisem. Tyto podnadpisy text obsahově nijak nerozdělují (ve smyslu, že by třeba každý podnadpis značil nový den výpravy). Několikrát (např. nadpis *Frühstück mit Helmen und Zaunlatten*, str. 25) se nachází dokonce přímo uprostřed jinak obsahově koherentní pasáže.

Domnívám se tedy, že podnadpisy mají – podobně jako v prvním článku – spíše funkci optického rozmělnění textu, který by jinak vypadal velmi hutně. Praktickou funkci podkapitol, tedy oddělení obsahově různých pasáží, tak v článku alespoň částečně přebírají odstavce.

3.3.2.5 Nonverbální prvky

Text A

Článek je doplněn fotografiemi z autorovy cesty, na každé ze čtyř stran je umístěna jedna. Samotný text na fotografie nijak neodkazuje, takže plní jen doprovodnou funkci.

Na internetu se už stalo víceméně zvykem, že jakýkoliv text musí být doplněn (byť sebezbytečnějším a nesouvisejícím) obrázkem, jinak jeho šance na přečtení výrazně klesá. Internetoví uživatelé bohužel z pohodlněli a mnohem větší důraz než na samotný obsah textu kladou na obrazové vjemy. Proto je použití fotografií určitě smysluplné, možná by jich mohlo být ještě o něco více.

Dalším nonverbálním prvkem jsou výše zmíněné nadpisy, jež opticky člení text do menších „stravitelnějších“ celků.

Text B

Nonverbální složku textu opět představují doprovodné fotografie, které strohý text oživují. Můžeme sem zařadit i používání rámečků k označení textu, který nesouvisí s okolím. Kromě toho je to prvek, který text opticky člení na menší celky.

Text C

I zde se grafik držel zavedené koncepce jedné fotografie či obrázku na stránku. V tomto případě mi ale počet fotografií přijde nedostatečný – odstavce jsou velice dlouhé a opticky zabírají příliš velký prostor, což může potencionálního čtenáře odradit. Vložením dalšího obrázku vždy ke konci stránky by se tomu dalo zabránit. Charakter fotografií je pouze doprovodný, text by teoreticky mohl být zveřejněn i bez nich.

Zajímavostí je přiložená mapka znázorňující trasu putování výpravy. Je poměrně podrobná, najdeme na ní i místa přenocování a můžeme si udělat hrubou představu, jak dlouhé úseky bylo nutné denně překonat. V malém formátu je mapka téměř nečitelná, naštěstí ji lze rozkliknutím zvětšit do přijatelného rozlišení.

Texty A, B, C

Vzhledem k použitému médiu musíme do této kategorie započítat i vlastní okolí článku na webové stránce. To je až nezvykle strohé, obsahuje víceméně jen nezbytnou navigační lištu, rozcestník článku a informace o počasí na Islandu. Velkou výhodou je absence jakýchkoliv, obzvláště animovaných, reklamních oken. Samotný text tak není okolím nijak rušen.

Zvláštním jevem jsou tečky chybějící na konci poslední věty v perexu a v popisech obrázků. Podle redakce se jedná o tradici časopisu, nikoliv o chybu.

3.3.2.6 Lexikum

Text A

Text je psán současnou spisovnou němčinou bez regionálního zabarvení. Nezvykle často narazíme na výrazy z oblasti smyslového vnímání, autor velice detailně popisuje své chuťové a čichové vjemy. To je vzhledem k jeho povolání a tématu článku ostatně pochopitelné. Dalším širokým okruhem slovní zásoby jsou výrazy týkající se přípravy masa a vlastně kulinářství obecně.

V článku se také setkáme s mnoha islandskými a grónskými jmény či názvy. Jako zajímavé oživení působí pokus o přepis anglické věty pronesené Eskymákem.

Autor relativně často využívá i různá přirovnání a rčení, zejména co se popisů chutí a pachů týče. Některá jsou trefná a do textu krásně zapadají (např. *Wie kann es sein, dass fast alle Isländer geradezu süchtig sind nach Gammelhai und mir es die Zehennägel umklappt?*, str. 2), jiná bohužel působí uměle a křečovitě (*Als ich mir unbekümmert ein getrocknetes Fischchen greife, erwartungsvoll daran rieche und die Augen verdrehe wie Fred Astaire nach einer Pirouette, sind wir uns einig.*, str. 5).

Text B

Stejně jako první text je i tento psán současnou spisovnou němčinou bez regionálního zabarvení. Liší se ovšem v oblastech použité slovní zásoby. Hojně se zde vyskytují výrazy z oblasti kultury a umění. Obecně můžeme říci, že autorka má širokou slovní zásobu a umí ji dobře využít.

Výrazný kontrast ke zbytku článku tvoří první odstavec (nikoliv perex) – jedná se o líčení krajiny kolem Reykjavíku, takže zde najdeme poetická, emotivní a citově zabarvená slova. Ve zbytku textu se vyskytují vesměs slova z běžné slovní zásoby. I zde ale samozřejmě narazíme na islandské názvy reálií a jména osob.

První odstavec je také velice bohatý na různá obrazná vyjádření – najdeme je v téměř každé větě. Jsou to přirovnání (*Die Straße nach Reykjavik wirkt, als sei sie nur ein Kratzer in einer endlosen Geröllwüste*, str. 9), personifikace (*An der Oberfläche spielt das Wetter verrückt*, str. 9) i metafory (*Tief unter dem Boden brodeln es*, str. 9). Ve zbytku textu najdeme obrazná vyjádření pouze sporadicky (např. metaforu *Die Kunst ist die letzte, die wahre Basti-*

on der Unabhängigkeit und Freiheit (str. 19) či přirovnání *Dichten ist für die Isländer so lebensnotwendig wie das Lachen*, str. 13).

Text C

Článek je psán v současné němčině bez regionálního zabarvení. Výrazně převládá spisovný jazyk, ale narazíme i na několik výrazů z nižšího stylu (např. *Rumbuddel*, str. 25). V textu se vyskytuje mnoho výrazů popisujících islandskou krajinu, koně a jejich pohyb. Často se jedná o poetická slova, někdy jde o slova citově zabarvená, a vyskytuje se zde dokonce i zvukomalba (*setzen über den klirrenden, rasselnden, prasselnden Kieselstrand*, str. 21).

Obrazná vyjádření jsou v textu zastoupena opravdu bohatě. Nejvíce jich nalezneme na začátku a na konci textu. Jde především o přirovnání (*und so sausen wir denn als eine jubelnde Lawine zu Tal*, str. 26), metafory (*Das große Schwungrad, das alles in Bewegung hält, gerät ins Stocken*, str. 26), ale také o personifikace (*Das Geflüster des Regens lullt uns in den Schlaf*, str. 21) či pořekadla (*und schon geht es hinein in die eisigen Fluten, mit Ross und Reiter, mit Sack und Pack.*, str. 21).

3.3.2.7 Syntax

Text A

Syntax textu je poměrně jednoduchá a přehledná. Nejčastěji se objevují jednoduché věty či souvětí o dvou větách. Delší souvětí jsou spíše výjimkou. Krátké a dlouhé věty se rozumně střídají, takže text působí dynamicky. Vsuvky autor používá jen výjimečně, text není nijak hutný.

V textu se též vyskytují otázky, ať už pravé, nebo řečnické (*An was erinnert der Geschmack?*, str. 2 a *war nicht auch der erste Grappa furchtbar?*, str. 2). Lze jich najít poměrně dost a celkové koncepci textu určitě prospívají.

Na druhou stranu je text velmi chudý na přímou řeč. Setkáme se jen s několika málo výskyty (*"Dieser Fisch reinigt den Körper und kurbelt die Verdauung an"*, sagt Bjarnason, str. 3). Domnívám se, že je to proto, že se autor zaměřuje více na své vlastní pocity a dojmy než na objektivní dění okolo sebe.

Zvláštním jevem je výše zmiňovaný pokus o „báseň“ na konci textu – jde o velmi dlouhou rozvitou větu s vysokou koncentrací informací.

Text B

Syntax článku je velice dynamická, autorka se nebojí používat i dlouhé a rozvité věty. Většinu textu tvoří souvětí o dvou větách, jednoduché věty se vyskytují poměrně málo a obsahují většinou alespoň nějaký rozvitější větný člen. Zielke často využívá i méně obvyklou interpunkci jako středníky, dvojtečky či pomlčky.

Otázek najdeme v textu jen několik, mimo jiné slouží také jako kohezní prvky, a propojují tak předcházející a následující text (*Und während anderswo noch über die Entzifferung des Genoms gestaunt wird, hat Island längst mit der Vermarktung des nationalen Geopools begonnen. Und Baltasar Kormákur? Kaum läuft sein kleiner Film Über Reykjavik in den europäischen Programmkinos, dreht er bereits für Hollywood*, str. 17).

Přímá řeč se v článku vyskytuje v rozumné míře. Díky ní se čtenář dostane do bližšího kontaktu s popisovanými osobnostmi. V jednom případě jsem narazila i na řeč polopřímou (*Zuerst, sagt Kormákur, blickte Island auf die Welt, um zu lernen, um aufzuholen*, str. 16).

Již výše zmiňované rámečky kolem epizodických úryvků o islandských osobnostech mají i syntaktickou funkci. Pokud by v článku chyběly, vznikl by nekoherentní text, který by byl na mnoha místech nesrozumitelný, někde dokonce zavádějící.

Osobním rysem autorky je zvláštní způsob navazování částí textů s rozdílným obsahem. Poslední věta z každého odstavce již obsahově navazuje na odstavec další, a tvoří tak nenásilný kohezní prvek. Problémem ovšem nastává při konfrontaci s textem v rámečku. Čten-li příjemce text postupně, poslední věta odstavce mu bude připadat vytržená z kontextu, poté si přečte nesouvisející rámeček a až pak pokračuje dále, ovšem v místě, které navazuje na předchozí odstavec a samotné nemusí dávat smysl.

Výrazným prvkem je i používání anafory se slovem *kaum*, které se objevuje hned na dvou místech textu. Pravděpodobně má symbolizovat rychlý vývoj Islandu a rychlý způsob života Islandanů (*Kaum waren sie verheiratet, kam das erste Kind. Kaum war das erste Kind da, entschloss sich das Paar*, str. 13).

Text C

Podobně jako lexikum, i syntax je v textu na vysoké úrovni. Text je příjemně čtivý, což ostatně dokazují i komentáře čtenářů pod článkem. Autor velice dobře pracuje se střídáním dlouhých a krátkých vět (*Der Blick verliert sich im Wesenlosen, die Wahrnehmung wird*

unscharf, die Gedanken zerfließen. Immer ferner rückt die Welt. Monoton verrinnen die Minuten. Immer langsamer schleicht die Zeit, str. 26). Kupodivu se v textu téměř nevyskytují dlouhá rozvitá podřadná souvětí, většina si jich vystačí s dvěma větami. Naproti tomu můžeme nalézt poměrně vysoký počet dlouhých souvětí souřadných, často asyndeticky spojených. Ta dodávají textu zvláštní rytmiku (*In wilder Hatz fegen die Pferde die moosgepolsterten Hänge hinunter, hechten Über Gräben, stürmen durch reißende Schmelzbäche, und so sausen wir denn als eine jubelnde Lawine zu Tal, auf Laugaland zu*, str. 26).

Dalšími zajímavými syntaktickými prvky, pomocí nichž autor text ozvláštňuje, jsou anafory (*Vorwärts durch die nur für zwei Stunden bestehende Furt, vorwärts, auch wenn es rauscht und spritzt*, str. 21) a užití kontrastu (*Nicht mit Steigeisen und Eispickeln, auch nicht auf Skiern. Sondern zu Pferd*, str. 21).

Otázky lze v textu najít jen v „úvahové“ pasáži při přechodu ledovce (*Oben, unten, vorne, hinten - bedeutet das noch etwas? Reiten wir geradeaus oder im Kreis?*, str. 26). Článek je také doplněn výpověďmi lidí, s nimiž se autor na své výpravě setkal. Je to jistě dobrý způsob, jak dotyčné osoby čtenáři přiblížit, formální stránka je ovšem horší. Střídá se zde totiž přímá a polopřímá řeč, někde snad i náhodně, na několika místech dokonce chybí počáteční či ukončující uvozovky, takže není jasné, zda je věta myšlena jako řeč přímá, polopřímá, nebo tam jsou uvozovky jen náhodou.

3.3.2.8 Suprasegmentální prostředky

Text A

Autor využívá i prostředků pro modelaci melodické roviny článku. Jsou to především otázky, ale například i používání pomlček, které má za následek zpomalení a pokles hlasu uprostřed věty. Můžeme sem zařadit i vsuvky, jejichž zařazení též mění tempo a výšku hlasu.

Text B

Většina vět v textu má tradiční posloupnost téma-réma, která není melodicky nijak výrazná. O to důrazněji pak působí spíše zřídka vsuvky (*Mehr als 40 Jahre später, im August, warten Baltasar Samper und seine Frau im Mokka-Café auf uns*, str. 10) nebo slova zdůrazněná postavením na začátek (*Doch dann traf er im Mokka-Café Kristjana Gudnadóttir*, str. 13), či naopak na konec věty (*Eine Adoptivtochter zog sie allein auf*, str. 10).

Text C

Článek má živou, dynamickou melodickou konturu, zvláště díky autorově pečlivé práci se syntaxí. Kromě výše zmíněného představují další suprasegmentální prvky například vsuvky (*Die Aussicht, am Ende im pitschnassen Gras das Zelt aufzurichten, die Klamotten in den Rauchfang zu hängen, nur um am nächsten Tag erneut durchnässt zu werden - diese Aussicht lässt uns fast verzagen*, str. 24), zvýraznění slova předsunutím na začátek věty (*Erst durch die Tiere scheint die Landschaft zu sich selbst zu kommen*, str. 22) a větná interpunkce jako pomlčky a dvojtečky.

Autor do textu dokonce zařadil i zvolání (*Halleluja - auch dieser Sommersitz ist bewohnt*, str. 24). Výrazným zvukovým prvkem je též zvukomalba (viz kapitola 3.3.2.6., Text C).

3.3.3 Chyby v textu

Je patrné, že na textu nebyla provedena důsledná korektura. Svědčí o tom poměrně vysoký počet typografických chyb, ať už to jsou překlipy (*egal, ob sie frph oder spät zu Bett gehe str.*), chybějící – či přebývající? – uvozovky (*Sie haben (...) ein unwiderstehliches Mienenspiel: In den schräg stehenden Augen verbirgt sich ein Wissen, (...) und um Nüstern und Maul ein Lächeln, das kein Filmvamp nachahmen kann.*, str. 23), nebo chybná typografie interpunkce (*Bjarnason, mit sturmrotem Gesicht,prüft es und ist zufrieden*, str. 2). Velice časté jsou záměny *ü* za *Ü*, především ve slovech *über* (*und Sturmböen das Wasser Über die Fahrbahn peitschen*, str. 9). U islandských názvů a jmen občas narazíme na chybný symbol – místo speciálních znaků *ð* a *þ* se objevuje obyčejné *d* či *P* (*Der Wal, der mir im Prír Frakkar aufgetischt wird*, str. 3 a *durch die Hahnenfußwisen bei Furufjördur*, str. 21). Jelikož se ale nejedná o systematické zjednodušování, je nutno to brát jako chybu. Bohužel v poslední době převládá ve společnosti názor, že textům zveřejněným na internetu není třeba věnovat takovou péči jako textům vydávaným knižně.

V Textu A autor na několika místech mluví o žralokovi jako o rybě místo o parybě. V textu B se objevuje informace, že v Reykjavíku žije zhruba 170 000 lidí. Ve skutečnosti je to o dost méně, přibližně 120 000. Původní údaj se pravděpodobně vztahuje k celé reykjavické aglomeraci, do které patří i okolní města. Podle aktuálních údajů má tato aglomerace zhru-

ba 200 000 obyvatel¹¹. Dále je u přistěhovalce, jenž se nechal přejmenovat na Eilífa Friða, uvedena mexická národnost. Dotyčný, který se původně jmenoval Jorge Ricardo Carbera Hidalgo, přišel ovšem z Kolumbie¹².

¹¹ Iceland Guest. *Iceland Travel* [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.icelandguest.com/travel-guide/about-iceland/iceland-travel---faq>>.

¹² *Eilífur Friður á Óldugötunni*. mbl.is [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.mbl.is/greinasafn/grein/257947>>.

3.4 Metoda překladu

Vzhledem k zadání jsem se snažila, aby v překladu zůstala zachována stejná výpovědní hodnota jako v originále, a to jak pro příjemce, tak i o autorovi textu. To znamená, aby příjemce překladu dostal pokud možno stejné informace jako příjemce originálu, aby na něj text stejně působil a aby překlad vykazoval rysy charakteristické pro autory originálů. Mým cílem také bylo, aby si příjemce mohl případné nejasné výrazy či názvy jednoduše dohledat na internetu. Proto například používám plné islandské názvy, i když by bylo možné částečně je počeštit (více viz kapitola 3.5.3.2).

Jelikož se jedná o text s cestopisnou tematikou, kde čtenář očekává, že se seznámí s cizí kulturou, jako hlavní metodu překladu na rovině reálií jsem zvolila exotizační přístup, tedy zachovávání cizích reálií, v tomto konkrétním případě islandských a grónských. Ostatně i pro příjemce originálu jsou tyto reálie cizí. Výjimku tvoří odkazy na kulturu příjemce originálu, jako např. srovnání rozlohy ledovce s německým městem. Těmto výjimkám se budu podrobněji věnovat v kapitole 3.5.3.2. Naopak na rovině syntaktické a lexikální jsem se rozhodla pro přístup naturalizující, neboli připodobnění konvencím kultury příjemce překladu. Důvodem je to, že u tohoto druhu článků je podstatnější obsah než osobnost autora. O tom ostatně svědčí i to, že u dvou textů autor vůbec uveden nebyl. Oproti tomu je důležité, aby čtení a pochopení textu nečinilo příjemci překladu žádné obtíže, čehož docílíme právě naturalizací syntaktických a lexikálních prostředků. Protože lze ale ve výchozích textech nalézt jisté osobní rysy autorů, snažila jsem se na místech, kde nebyly na překážku čitelnosti a porozumění, zachovat i ty.

3.5 Typologie a řešení překladatelských problémů

3.5.1 Syntaktická rovina

3.5.1.1 Rozdělení složitých souvětí

V němčině jsou složitá rozvitá souvětí běžná, v češtině se však v publicistických a populárně-naučných textech příliš často nevyskytují, protože ztěžují porozumění textu. Řešení je jejich rozdělení na kratší celky. Takto jsem upravila velký počet souvětí především v textu B – používání dlouhých souvětí očividně patří k osobnímu stylu autorky. Upřednostnila jsem zde jednoduché pochopení textu.

Und die Hauptstadt wuchs und wuchs; längst hat sie die einstigen Nachbarstädte erreicht, Reihenhäuser und Bungalows, reinlich und weiß, ziehen sich weit hinaus ins Umland, wie bei einer amerikanischen Vorstadt. (str. 12)

A hlavní město rostlo a rostlo, dávno pohltilo okolní města. Řadové domy a bungalovy, čisté a bílé, se táhnou daleko do okolí jako předměstí amerických velkoměst. (ř. 242)

Výjimku z tohoto pravidla jsem udělala u věty *Samozřejmě zná i Baltasara Sampera, kdo by ho ostatně neznal, v Reykjavíku zná vlastně každý každého a všichni mluví jeden přes druhého v jediném neutuchajícím hlaholu.* (ř. 366). Původně jsem chtěla za *neznal* vložit otazník, ale nakonec jsem se rozhodla ponechat větu v původním stavu. Domnívám se, že zde má délka věty symbolizovat právě onen zmiňovaný neustálý hlahol.

3.5.1.2 Změna vedlejších vět na větné členy a naopak

Někdy je kvůli lepší plynulosti či rozvolnění textu potřeba převádět vedlejší věty na větné členy a naopak. Důvodem bývá mimo jiné nerovnoměrnost slovní zásoby v obou jazycích – kde nabízí němčina stručné pojmenování, musí čeština použít vedlejší větu nebo opačně. Příkladem změny vedlejší věty na větný člen je věta:

Eine Generation später können die Isländer Namen tragen, wie sie ihnen gefallen.
(str. 15)

O generaci později už si Islandčané mohli vybrat jméno podle svého přání. (ř. 287)

Častější variantou ale při překladu z češtiny do němčiny bývá opačný postup, tedy nahrazení větného členu vedlejší větou. Tato změna se provádí především u složitých přívlastkových konstrukcí, u přechodníků, někdy u příslovečných určení.

Strandir bildet den nördlichsten Zipfel der Westfjorde, dieses korallenförmig in Richtung Grönland vorstoßenden Auswuchses. (str. 22)

Oblast Strandiru tvoří nejsevernější výběžek Západních fjordů, poloostrova, který tvarem připomíná korál, vyčnívající směrem ke Grónsku. (ř. 408)

3.5.1.3 Nevětné a infinitivní konstrukce

Relativně často ve výchozím textu narazíme na nevětné konstrukce. Na některých místech je převádím do češtiny ve stejné formě, většinou jsem ale pokládala za vhodné přidat sloveso a změnit tak konstrukci na větnou:

Die besten Gefährten also für einen Streifzug durch die rauhen, verlassenen Fjorde im Nordwesten Islands. (str. 21)

To z nich dělá nejlepší společníky pro toulky drsnými opuštěnými fjordy severozápadního Islandu. (ř. 377)

Pro německé infinitivní vazby *um+zu* nemá čeština přímý ekvivalent. Překládají se převodem na vedlejší větu:

Ich bin eigens angereist, um all das zu probieren. (str. 1)

A já jsem přijel právě proto, abych to všechno vyzkoušel. (ř. 13)

3.5.1.4 Přímá, polopřímá a nepřímá řeč

Ve výchozím textu se vyskytují všechny tři druhy řeči. Polopřímá řeč v češtině není běžná a kromě toho mám pocit, že autor textu C přímou a polopřímou řeč systematicky nerozlišuje. Rozhodla jsem se proto polopřímou řeč převést podle kontextu buď na přímou, nebo nepřímou:

Tatsächlich schwoll der Besucherstrom in den letzten Jahren an wie ein Gletscherbach im Sommer, berichtet Þórdur. (str. 22)

„Počet turistů v posledních letech opravdu stoupá jako hladina ledovcového potoka v létě,“ raduje se Þórdur. (ř. 419)

V některých případech jsem kvůli českým konvencím a z důvodů lepší koherence změnila pozici uvozovací věty:

Ich denke: "Hey, ihr Eingeborenen, ich will als Held ins Gemeindeblatt, nicht als Memme!" (str. 7)

„Jen počkejte, domorodci,“ myslím si, „v tom vašem plátku budu za hrdinu, a ne za zbabělce!“ (ř. 151)

Kvůli větší autentičnosti výpovědi jsem v přímé řeči občas použila hovorový jazyk:

"Neben der Besessenheit natürlich, ständig ihre Stammbäume zu durchforsten", lästert Samper. (str. 14)

„Samozřejmě kromě posedlosti stále se hrabat v rodokmenech,“ posmívá se Samper. (ř. 275)

3.5.1.5 Záměna interpunkčních znamének

Německý text je velice bohatý na dvojtečky, pomlčky a středníky. S touto interpunkcí se sice setkáváme i v českých textech, ovšem nikoli v takové míře. Většinu takové interpunkce tedy nahrazuji čárkami nebo věty přímo rozdělují na jednodušší pomocí tečky. Někde též nahrazuji dvojtečku pomlčkou, která přece jen v českém textu působí přirozeněji.

Er lernte: In Island verliert man keine Zeit. (str. 13)

Naučil se, že na Islandu nikdo neztrácí čas. (ř. 265)

3.5.1.6 Trpný rod

Ani jeden z autorů nepoužívá trpný rod nijak často, a když, pak většinou na místech, kde je možné jej ponechat i v češtině. Navzdory zažitým konvencím tak z větší části trpný rod nepřevádím na činný, pouze pro jeho vyjádření používám stylisticky vhodnější zvrtné zájmeno *se* namísto knižního přičestí trpného:

Gesalzt wird mit ein paar Spritzern Meerwasser (str. 6)

Solí se několika lžicemi mořské vody (ř. 131)

Je to způsobeno i tím, že já sama používám trpný rod celkem často. Samozřejmě se ale převodu na činný rod nebráním, pokud je k tomu důvod, jako např. zde:

Der Wal, der mir im Þrír Frakkar aufgetischt wird (str. 3)

Velryba, jejíž maso mi v roce 2004 v restauraci Þrír Frakkar předložili na stůl (ř. 71)

3.5.1.7 Neurčité zájmeno man

Podle vžitých konvencí nahrazuji zájmeno *man* 2. osobou množného čísla, případně slovem *lidé*:

Man hat das Gefühl (str. 20)

Máte pocit, že (ř. 361)

man zieht T-Shirts hoch (str. 17)

lidé si vyhrnují trička (ř. 327)

3.5.1.8 Zlepšení koheze textu

V rámci lepší návaznosti textu bylo místy nutné přidat kohezní prostředek, změnit pozici některého slova, či dokonce věty. Nutně bylo třeba obnovit kohezi v textu B v místech, kde byla narušena vložním rámečkem.

Läden haben sich danach benannt, seit der Film zu sehen war, und auch ein neues, schickes Hotel an der Hverfisgata heißt so. (str. 17)

Od doby, kdy byl film uveden, se tak pojmenovávají obchody, a dokonce i nový luxusní hotel na ulici Hverfisgata nese toto jméno. (ř. 323)

3.5.1.9 Báseň

Zajímavým prvkem textu je autorův pokus o veršování na konci prvního článku (str. 8). V překladu jsem se pokusila veršovou formu zachovat, pouze jsem se rozhodla pro grafické oddělení jednotlivých veršů (ř. 172). To v německém textu chybí, pravděpodobně proto, že v něm rýmy nejsou příliš zřetelné. Při tvorbě „básně“ jsem vycházela z toho, že autorem je kuchař, takže se po formální stránce jedná opravdu spíše o rýmovačku, kde nemusí souhlasit počet slabik ve verších apod.

3.5.2 Lexikální rovina

3.5.2.1 Složeniny

Složeniny jsou běžnou součástí německého jazyka. Do češtiny se obvykle převádí jako přívlastková spojení. Pokud není v českém kontextu nutné tak přesné určení, lze pracovat jen s jádrem složeniny. (viz kapitola 3.5.3.3 o překladu názvů zvířat).

Wie ein träges, launisches Fabeltier liegt der Drangajökull über dem Bergrücken, eisgrau und ungeheuerlich. (str. 21)

Jako líné a rozmarné pohádkové zvíře se na horském hřbetu rozvaluje ledovec Drangajökull, chladně šedý a ohromný. (ř. 379)

3.5.2.2 Frazeologismy

Frazeologismy oživují a ozvláštňují text, často bývají osobním rysem autora. Proto jsem se snažila v překladu zachovat frazeologismy v nejvyšší možné míře. Samozřejmě není možné frazeologismy překládat doslovně, nýbrž pomocí substituce. Vždy je třeba pokusit se najít české ustálené spojení, které významem alespoň přibližně odpovídá německému.

Gemächlich packen wir unsere Siebensachen, während Þórdur und seine Helfer die Kisten auf die Lasttiere hieven. (str. 22)

Pomalů si balíme svých pět švestek, Þórdur a jeho pomocníci nakládají bedny na nákladní zvířata. (ř. 425)

3.5.2.3 Využívání synonym

V některých částech textu se hromadí stejné výrazy. V češtině bývá zvykem některé z nich nahrazovat synonymy, aby text působil živěji. Např. ve větě *Žralok malohlavý nemá ledviny a veškeré škodliviny z metabolické výměny se mu ukládají do svaloviny.* (ř. 33) jsem přeložila *Fleisch* jako *svalovina*, neboť slovo *maso* se hojně vyskytuje v okolních větách. Podobně se snažím variovat české ekvivalenty k obligátnímu slovesu *sagen* v uvozovacích větách přímých řečí: „101 Reykjavík bylo milostné vyznání tomuto městu, a stejně jako všechna vyznání je i toto nadsazené,“ *přiznává Kormákur* (ř. 318).

3.5.2.4 Problém s nedostatkem výrazů

V textu A se vyskytuje velké množství výrazů souvisejících s chutěmi, pachy a „dlouho uleželým“ masem. Jak se bohužel ukázalo, čeština v této oblasti nedisponuje tak širokým spektrem synonym jako němčina. Kromě toho v češtině neexistuje neutrální ekvivalent německého slova *Duft* – i nejvíce bezpříznakové slovo *pach* má jistý negativní nádech. Z tohoto důvodu jsem na některých místech musela přistoupit k vynechávkám a posunu významu, např.:

Verfaultes kommt hier auf den Tisch, heißt es, Verrottetes, Vergorenes (str. 1)

Na stůl se zde dostávají shnilé a zkvašené potraviny (ř. 12)

3.5.2.5 Neologismy

V překladu jsem z důvodů výstižnosti použila dva neologismy. Jedná se o složeniny *novoisland'an* (ř. 267) a *rybotéka* (obr. na str. 14), v obou případech jde o doslovné překlady německých kompozit. První výraz velice stručně označuje člověka, který na Island imigroval. Protože složeniny typu *Neu+národnost* nejsou v němčině nijak běžné, považuji toto označení za invenci autorky a přejímám jej do svého překladu. Slovo *novoisland'an* píše s malým písmenem na začátku, neboť se nejedná o označení národnosti. Kompozitum *Fischtheke* je naopak rozšířené a bylo by jej možno přeložit např. jako *mrazicí pult s rybami*. V textu se pojem vyskytuje v popisu obrázku, kde je na místě co největší stručnost, a čtenář z obrázku může navíc význam novotvaru *rybotéka* odhadnout. Vycházím též z podobnosti s již zažitým slovem *vinotéka*.

3.5.2.6 Číslovky

Domnívám se – a ostatně to také vyplývá z výchozího textu – že v němčině se i v souvislém textu mnohem častěji píše číslovky pomocí číslic než slovně¹³. V českém textu na sebe číslice podle mého názoru strhávají zbytečnou pozornost, a proto je používám pouze tam, kde by slovní přepis byl příliš nepřehledný. Proto např. číslovku ve větě *und doch gab es bis vor 100 Jahren praktisch keine Brücken* (str. 22) převádím na *a přesto zde ještě před sto lety nebyly téměř žádné mosty* (ř. 432), ale *Als ich vor 44 Jahren hergekommen bin* (str. 11) ponechávám jako *Když jsem sem před 44 lety přišel* (ř. 228).

¹³ BABEL, Ralph. *Typographische Konventionen*. FAQL.de [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://faql.de/typographie.html>>.

Při označování dekád, např. ve větě *Atmosféra nového Reykjavíku se zrodila v 80. letech* (rámeček na str. 22) nepoužívám upřesňující *20. století*, protože se stále ještě nacházíme v době, kdy je toto chápáno automaticky.

3.5.2.7 Zvukomalba

Autor textu C používá jako stylistický prostředek zvukomalebná slova. Naštěstí je čeština na tyto výrazy poměrně bohatá, takže jsem jejich účinek mohla zachovat i v překladu:

80 Hufe donnern Über den Fahrweg, setzen über den klirrenden, rasselnden, prasselnden Kieselstrand, pflatschen durch die von der Ebbe entblößten Tangwiesen, und schon geht es hinein in die eisigen Fluten, mit Ross und Reiter, mit Sack und Pack.

(str. 21)

Osmdesát kopyt duní po cestě, rachotí přes kamínky chřestící a chrastící na oblázkové pláži, čvachtá po odlivem obnažených chaluhových loukách a konečně se bez okolků vrhá do ledových proudů. (ř. 390)

3.5.3 Pragmatická rovina

3.5.3.1 Nadpisy

Nadpisy a podnadpisy jsou jedinou součástí textu, kterou jsem se rozhodla překládat volně. Důvodem je jednak to, že konvence ohledně tvoření nadpisů se v němčině a češtině liší, jednak nedostatek stejně výstižných českých ekvivalentů. Abych tedy zachovala stručnost a poutavost nadpisů, bylo nutné některé z nich přeložit volně.

Výraz *süchtig* v nadpisu *Süchtig nach Gammelhai* (str. 2) je možné přeložit jako *lačný, dychtivý, toužící*. Ve spojení s jídlem mi ale tato slova nepřijdou vhodná. Kontrast toho, že shnilé maso je považováno za delikatesu, jsem vyjádřila spojením *Shnilý žralok? Pochoutka!* (ř. 41). Přesnější by samozřejmě bylo *Shnilé žraločí maso*, ale protože je již z předchozího textu jasné, že se jedná jen o maso a ne o celou rybu, dovolila jsem si nadpis zestručnit.

Nadpis *Robbenschlachten nach allen Regeln der Kunst* (str. 5) překládám jako *Tulení jatka na umělecký způsob* (ř. 102). Slovní spojení *podle všech pravidel umění* je pro nadpis příliš dlouhé, a navíc působí strojeně. Poněvadž má text kulinářskou tematiku a v receptech se běžně setkáváme s jídly „na různý způsob“, přišlo mi vhodné tuto frázi použít.

Na začátek nadpisu *Pevné zdraví navzdory jednotvárné stravě* (ř. 170) jsem na rozdíl od originálu musela přidat slovo *pevné*. Sice se tak nadpis prodloužil, bez tohoto opatření jej ale čtenáři mohli chápat dvojznačně.

V titulku *Podívejte na to město!* (ř. 181) záměrně vynechávám zvrtné zájmeno *se*. Dle mého názoru nadpis takto lépe vystihuje následující text – čtenář má žasnout nad tím, jak se město dokázalo proměnit, nikoliv si město prohlížet.

3.5.3.2 Reálie

Jak jsem již zmiňovala v analýze výchozího textu v kapitole 3.3.2.3, ve všech třech článcích se objevují islandské (popř. grónské) reálie jako názvy měst, usedlostí, ulic apod. Bohužel autoři často tyto reálie používají, aniž by vysvětlili, o co konkrétně se jedná. Jelikož mají články cestopisný charakter, musíme předpokládat, že je bude číst příjemce, který se zajímá o geografii či cestování, a právě tyto informace by jej mohly zajímat. Rozhodla jsem se proto u všech nejasných názvů označení dotyčných reálií doplnit.

Auch seine Eltern wanderten ab nach Isafjörður. (str. 24)

Také jeho rodiče odešli do města Isafjörður. (ř. 473)

Kromě toho, že takto čtenáři poskytneme ucelenější informaci, se také elegantně vyhneme skloňování těchto názvů, které by mohlo být problematické. Na několika místech bylo ovšem zapotřebí skloňované názvy použít. Abych měla jistotu, že zvolené tvary jsou správné, kontaktovala jsem paní doc. PhDr. Helenu Kadečkovou, CSc., která působí v oddělení Skandinavistiky v Ústavu germánských studií na FF UK, kde mimo jiné vyučuje islandštinu.

Na výše zmíněném příkladu si můžeme v překladu všimnout záměny písmena *d* za speciální znak *ð*. Nedodržování speciálních znaků se v originálu vyskytuje velmi často, snažila jsem se proto všechny islandské názvy dohledat na internetu a chyby opravit.

Kromě samostatných islandských názvů se v textu objevují i islandsko-německé složeniny, např. *Mokka-Café* (str. 10). Ty v překladu rozkládám na české obecné označení a islandský název, v tomto případě tedy *kavárna Mokka* (ř. 211). Podobný postup rozložení na obecnou a vlastní část jména doporučovala paní docentka i pro ryze islandské složeniny. Výše uvedené město *Isafjörður* bychom tak správně měli psát jako *Fjord Isa*. Protože je ale mým záměrem snadná dohledatelnost informací na internetu, ponechala jsem v těchto případech plně islandské názvy, jež lze snadno nalézt např. na elektronických mapách.

Mezi reálie musíme zařadit i jména osob. Na Islandu neexistuje příjmení ve formě, kterou známe od nás, ale dítě místo něj přebírá jméno svého otce (popřípadě matky) s koncovkou *-son* (syn) nebo *-dóttir* (dcera), tzv. patronymum¹⁴. Z toho vyplývá několik problémů pro překlad. Prvním je otázka přechylování. Sama nejsem zastáncem počesťování cizích příjmení koncovkou *-ová*, kromě toho by zde vlastně vznikaly patvary jako „*Gudnydcerová*“ (původně *Gudnadóttir*), proto jsem se jednoznačně rozhodla ženská příjmení nepřechylovat. Druhým, a ještě závažnějším problémem, je fakt, že vlastně nelze používat hromadná rodinná jména jako např. *Jakobssonovi*, protože jméno *Jakobsson* v té rodině pravděpodobně nese jen jeden člověk, ostatní mají příjmení jiná. Bohužel jsem nenašla žádný názor, jak tyto případy řešit. Samozřejmě bych mohla tvar *Jakobssonovi* použít a odvolávat se na německý originál, případně na český úzus, ale jelikož očekávám, že text budou číst i čtenáři, kteří mají o systému islandských příjmení povědomí, ráda bych tento problém vyřešila ke spokojenosti obou stran. V překladu proto používám opisy jako např. *Jakobssonova rodina* (ř. 493), které mohou sice působit trochu neohrabaně, ale jsou fakticky správné. Třetí komplikací je způsob, jakým Islandané na jména odkazují. I v oficiálním styku se používají výhradně křestní jména, patronyma mají jen rozlišovací funkci. Absolutně správný by tedy byl opis nikoliv *Jakobssonova*, ale *Ragnarova rodina*. Vzhledem k tomu, že se sice jedná o text s islandskými reáliemi, ale především o překlad do češtiny, jsem dala přednost českému úzu. V ostatních případech, kdy je v textu použito jen patronymum některé osoby, jej alespoň doplňuji o křestní jméno, např.:

Finnbogadóttir manövrierte ihr karges Reich (str. 10)

Vigdís Finnbogadóttir vstoupila se svou skrovnou říší (rámeček na str. 17).

Zatímco islandské reálie jsou stejně cizí pro příjemce originálu i překladu, odkazy na německé reálie jsou příjemci originálu blízké. Aby zůstaly blízké i příjemci překladu, je třeba je převést do jeho kultury, případně mírně zobecnit, aby zahrnovaly i jeho kulturní oblast.

Ein Gletscher von der Größe Hannovers. (str. 25)

Ledovec o rozloze Brna. (ř. 527)

¹⁴ VONDŘIČKA, Pavel. *Islandská jména v češtině*. Klub islandských fanatiků [online]. 2005 [2012-08-24]. Dostupné z <http://www.islandklub.com/article_8>.

3.5.3.3 Odborné názvy

V textu A a C se objevují názvy různých zvířat včetně druhových jmen. Ve výchozím textu nijak nevyčnívají, neboť němčina řeší druhová jména složeninami. V českém textu by ovšem druhová jména působila příliš odborně. Jelikož články jsou zaměřením cestopisné a nikoliv přírodovědné, překládám většinou názvy zvířat pouze pomocí rodových jmen (*V zálivu sídlí i hoholové, hvízdáci, lžičáci, chaluhy a potáplice*. ř. 511). Druhové názvy využívám pouze tehdy, kdy je důležité konkrétní druh zdůraznit (*V oblasti mezi Islandem a Grónskem se loví žralok malohlavý*. ř. 6). Termín *Eishai* je možné přeložit jako *žralok grónský* či *žralok malohlavý*. Jelikož věta *V oblasti mezi Islandem a Grónskem se loví žralok grónský*. zní poněkud redundantně, rozhodla jsem se v celém textu pro druhové označení *malohlavý*. Dva možné překlady nabízí i slovo *Rabe*, a sice *havran* a *krkavec*. V tomto případě se ale jedná o dva odlišné druhy, bylo tedy nutné provést rešerši a zjistit, který z nich se vyskytuje na Islandu¹⁵. Jako pravděpodobnější vychází *krkavec* (ř. 423). Správné české ekvivalenty jsem hledala pomocí latinských názvů a fotografií. Velice nápomocné mi v této oblasti byly webové stránky www.biolib.cz¹⁶.

Označení *hákarl* (ř. 30) se pro pokrm popisovaný v článku používá i v češtině¹⁷. Výraz *Schmalzgebäck* by bylo možné přeložit obecně jako *smažené pečivo*. Domnívám se ale, že českému čtenáři bude bližší a do kontextu se lépe hodí zástupné slovo *koblihy* (ř. 469).

*Frauenmesser*¹⁸ je termín, jímž se v němčině označují dva druhy nožů – především středověký germánský dámský nůž, méně obvykle ale také „kolébkový“ nůž, který používají ženy v Grónsku. Český název pro tento nástroj neexistuje, používá se původní grónský název *ulu* (ř. 101).

Z jezdecké terminologie se v textu vyskytují výrazy *tölt* a *rennpass* (ř. 376 a 439), které u nás nejsou obecně známé. Dle vyjádření kamarádky, která se jezdecktvím zabývá, se tyto termíny do češtiny nepřekládají. V pasáži o mytických koních narazíme na poněmčená jména koní, kteří táhnou Slunce. České ekvivalenty těchto jmen jsem neobjevila, proto jsem použila

¹⁵ *Soubor: Corvus corax map.jpg; Soubor: Rook range map.PNG*. Wikipedia [online] 2005 [2012-08-24]. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Corvus_corax_map.jpg> a <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Rook_range_map.PNG>.

¹⁶ ZICHA, Ondřej. *BioLib.cz* [online]. 2011 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.biolib.cz>>.

¹⁷ *Pozřít či nepozřít – aneb největší bizarnosti, které můžete ochutnat*. HOBBYstranky.cz [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.hobbystranky.cz/zajimavosti/pozrit-ci-nepozrit-aneb-nejvetsi-bizarnosti-kttere-muzete-ochutnat>>.

¹⁸ *Traditionelle Festessen der Inuit*. Ansgar Walk [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.ansgar-walk.de/26.0.html>>.

původní islandská jména *Árvakr a Alsviðr* (ř. 447), která jsou na internetu snadno dohledatelná.

Meteorologickým termínem je pojem *Schneegriesel*¹⁹. V češtině tento jev nemá žádný přesný ekvivalent, nejbližší je pravděpodobně výraz *sněhové krupky* (obr. na str. 32). Podle zdroje²⁰ je sice rozdíl ve velikosti ledových zrn, ale jelikož se nejedná o odborný meteorologický text, můžeme si tuto drobnou odchylku dovolit.

V překladu jsem ponechala dva cizojazyčné termíny, jejichž znalost vyžaduje širší rozhled v daném oboru. Prvním z nich je spojení *haute cuisine* (ř. 125), jež bychom mohli česky vyjádřit jako *vaření na vyšší úrovni*. Jelikož autorem textu je šéfkuchař, který tento výraz jistě často používá, ponechala jsem jej v překladu beze změny. Navíc je možné z kontextu jeho přibližný výraz odhadnout. Druhým takovým termínem je *laissez-faire*, překládaný do češtiny jako *nechte nás konat*. Výraz je obvykle spojován s ekonomickou sférou, autorka jej zde používá v částečně přeneseném významu. Zde čtenáři kontext mnoho nenapoví, na místě by tedy bylo termín přeložit. Přesto jsem se rozhodla použít jej v původní formě, neboť se domnívám, že jej autorka úmyslně použila pro ozvláštnění textu a byla si vědoma toho, že ne každý tento termín zná. V překladu jsem tedy pouze mírně upravila formu na *laissez-faire* (rámeček na str. 18), kterou uvádí Slovník cizích slov²¹.

3.5.3.4 Faktické chyby

Jak jsem již uvedla v analýze výchozího textu, články obsahují několik faktických chyb. V překladu jsem se je rozhodla opravit. Místa, kde autor hovoří o žralokovi jako o rybě místo o parybě, nahrazuji opisem, např.:

Dieser Fisch reinigt den Körper (str. 3)

Tohle maso ti pročistí tělo (ř. 50)

Výraz *paryba* mi totiž vzhledem k povolání autora přijde zbytečně odborný. Pasáž v textu B, kde se uvádí počet obyvatel Reykjavíku, jsem upravila a aktualizovala: *V reykjavické aglomeraci žije asi 200 000 lidí, téměř dvě třetiny všech Islandců*. (ř. 244).

¹⁹ Deutscher Wetterdienst. Wetterlexikon [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.deutscher-wetterdienst.de/lexikon/index.htm?ID=S&DAT=Schneegriesel>>.

²⁰ Hydrometeory. meteocentrum.cz [online]. 2012 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://www.meteocentrum.cz/encyklopedie/hydrometeory.php>>.

²¹ ABZ.cz. ABZ slovník cizích slov [online]. 2006 [2012-08-24]. Dostupné z <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/laissez-faire-laissez-passer-lese-fer-lese-pase>>.

Národnost Eilífa Friða jsem opravila z mexické na kolumbijskou: *Jeden novoisland'an kolumbijského původu* (ř. 267).

3.5.3.5 Aktualizace informací

Výchozí texty byly zveřejněny před sedmi lety, je tedy nasnadě, že některé informace již nejsou aktuální. Baltasar Kormákur mezitím stihl dotočit svůj film a na Islandu byl opět povolen komerční lov velryb. První situaci lze vyřešit jednoduše:

Jetzt dreht er einen Thriller in einer amerikanischen Kulissenstadt südlich von Reykjavik. (str. 19)

Šlo o thriller natáčený v kulisách speciálně vystavěného amerického města jižně od Reykjavíku. (rámeček str. 27).

Problém nastal u pasáže o lovu velryb, kde jsem nakonec musela celou přepsat:

Dazu muss man wissen, dass sich die Isländer verpflichtet haben, Wale nur noch zu "Forschungszwecken" zu fangen, 25 Zwergwale waren es 2004. Der Wal, der mir im Þrír Frakkar aufgetischt wird, wurde vor dem Fangverbot geschossen, er ist neun Jahre alt. (str. 3)

Zde je třeba podotknout, že na Islandu několik let platil zákaz lovu velryb, který byl ale v roce 2006 opět zrušen. Velryba, jejíž maso mi v roce 2004 v restauraci Þrír Frakkar předložili na stůl, byla ulovena ještě před zákazem lovu, před devíti lety. (ř. 71).

3.5.4 Nonverbální rovina

3.5.4.1 Popisy obrázků v textu B

Součástí popisů obrázků ve druhém z textů je vždy název fotografie. V překladu tyto názvy píše kurzívou, aby bylo jasné, že jsou samostatné a nevztahují se k následujícímu textu. Původní oddělení dvojtečkou mi v českém kontextu nepřijde vhodné.

3.5.4.2 Chybějící tečky za větami

Konvencí časopisu GEO je nedávat na konce perexů a popisů obrázků tečky. Ve svém překladu jsem tato interpunkční znaménka doplnila, neboť jsou v rozporu s českým územ a navozují pocit, že věta není úplná.

3.5.4.3 Obrázky v textu C

Ve třetím textu jsem se rozhodla změnit pořadí obrázků doprovázejících text. Mapu jsem umístila hned na začátek článku, aby o ní čtenář věděl a mohl se podle ní při čtení případně orientovat. Další dva obrázky jsem pak seřadila chronologicky, aby odpovídaly průběhu výpravy. Při bližším pohledu na mapu v článku zjistíme, že na ní jsou německé popisky. V textu je sice mapa téměř nečitelná, ale je možné ji rozkliknutím zvětšit. Proto bylo nutné přeložit i text v obrázku a mapu upravit v grafickém programu (viz Příloha 2).

3.6 Stylistické posuny

Vycházím z typologie posunů, kterou ve své práci *Teória umeleckého prekladu*²² vypracoval Anton Popovič. Rozlišuje výrazové zdůraznění (typizaci nebo individualizaci), výrazovou shodu (substituci nebo záměnu) a výrazové oslabení (nivelizaci nebo ztrátu).

Z výše uvedených skupin můžeme v tomto překladu vysledovat výrazovou shodu a oslabení. V případě výrazové shody se jedná o substituci při překladu frazeologismů (viz kapitola 3.5.2.2). Všechny tři texty jsou na frazeologické výrazy poměrně bohaté, substituce se tedy uplatňuje relativně často. K výrazovému oslabení dochází v překladu ze dvou důvodů – zaprvé je to záměrná nivelizace, když použití úzce specifického pojmenování není pragmaticky nutné a ani stylisticky vhodné (viz překlad názvů zvířat, kapitola 3.5.3.3); zadruhé pak nezáměrná nivelizace či výrazová ztráta způsobená nedostatkem českých výrazů. Příkladem je oslabení původního *mit Ross und Reiter, mit Sack und Pack* (str. 21) na mnohem jednodušší *bez okolků* (ř. 394) či nepřeložení významu jmen koní *Árvakr a Alsviðr* (ř. 447).

Na tomto místě bych se ještě ráda zmínila o kompenzacích, které jsem provedla na stylistické rovině. Mým záměrem bylo styl autorů v rámci možností zachovat; pokud jsem byla nucena nějaký prvek někde odstranit, snažila jsem se jej na jiném vhodném místě nahradit. Prvním příkladem může být tato dvojice vět:

Nicht anders geht es beim heimischen Schweineschlachten zu. (str. 5)

Stejně to chodí i na domácích zabijačkách. (ř. 116)

Der geschnittene Robbenspeck wandert in einen Topf, dazu eine Hand voll Reis und etwas Wurzelgemüse aus einer Tiefkühlpackung vom nahen Supermarkt. (str. 6)

Do hrnce putuje nakrájený tulení tuk, k tomu plná hrst rýže a trocha mražené kořenové zeleniny z nedalekého supermarketu. (ř. 131)

Protože jsem v první větě *nicht anders* přeložila jako *stejně*, nahradila jsem v druhé větě slovo *blízky* výrazem *nedaleký*, aby zápor zůstal někde v textu zachován. Obdobně jsem kompenzovala změnu zvolání na oznámení:

Hoch auf die Kühlkunst der Isländer! (str. 3)

Opravdový důkaz mrazírenského umění Islandanů. (ř. 72)

²² POPOVIČ, Anton. *Teória umeleckého prekladu : Aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Bratislava : Tatran, 1975. str. 113-131.

Nein, eine Delikatesse - Vincent Klink und Hildibrandur Bjarnason zersäbeln einen Eishai (str. 1)

Kdepak, delikatesa! Vincent Klink a Hildibrandur Bjarnason porcuji žraloka. (obr. na str. 8)

4. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo přeložit zvolený výchozí německý text do češtiny a okomentovat jej. Překládaným textem jsou tři články se společným hypertématem Islandu, které byly zveřejněné v elektronické verzi časopisu GEO. Za samotným překladem následuje teoretická část práce. Ta obsahuje fiktivní zadání překladu, překladatelskou analýzu výchozího textu, metodu překladu, typologii a řešení překladatelských problémů a stylistické posuny v překladu. Při analýze výchozího textu a při překladu jsem vycházela z doporučení Christiane Nord a teorie skoposu.

Každý z článků má jiného autora a téma, bylo tedy nutné provést analýzu pro každý text zvlášť, což bylo sice pracnější, ale na druhou stranu mi to umožnilo zachytit rozdílný přístup autorů k látce. Články spadají do žánru publicistických a částečně populárně-naučných textů. Mým záměrem bylo zachovat stejnou výpovědní hodnotu originálu i překladu, a to jak po obsahové, tak po formální stránce. Výsledný překlad by mohla použít česká redakce časopisu GEO nebo některý z časopisů s podobným zaměřením.

5. Seznam použité literatury a internetových zdrojů

Primární literatura

KLINK, Vincent. *Island: Infernalische Delikatessen*. GEO.de : GEO Special – Island [online]. 2005, roč. 25, č. 1 [cit. 2011-05-03].

Dostupné z < <http://www.geo.de/GEO/reisen/reiseziele/4267.html>>. ISSN 0723-5194.

ZIELKE, Anne. *Schaut auf diese Stadt!*. GEO.de : GEO Special – Island [online]. 2005, roč. 25, č. 1 [cit. 2011-05-03].

Dostupné z < <http://www.geo.de/GEO/reisen/reiseziele/50192.html>>. ISSN 0723-5194.

SCHOMANN, Stefan. *Im Tölt zum Rand der Welt*. GEO.de : GEO Special – Island [online]. 2005, roč. 25, č. 1 [cit. 2011-05-03].

Dostupné z < <http://www.geo.de/GEO/reisen/reiseideen/50186.html>>. ISSN 0723-5194.

Sekundární literatura

Tištěné publikace

NORD, Christiane. *Textanalyse und Übersetzen : Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vydání. Heidelberg : Julius Groos Verlag, 1995. 284 s. 3-87276-649-X.

POPOVIČ, Anton. *Teória umeleckého prekladu : Aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Bratislava : Tatran, 1975. str. 113-131.

Internetové zdroje

Slovníky

Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, v. v. i. *Internetová jazyková příručka* [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z < <http://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

Bibliographisches Institut GmbH. *Duden online* [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z < <http://www.duden.de/>>.

VÍT, Martin. *slovník.cz* [online]. [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.slovník.cz/>>.

Seznam.cz, a.s. *Seznam Slovník* [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://slovník.seznam.cz/>>.

ABZ.cz. ABZ slovník cizích slov [online]. 2006 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz>>.

Zdroje rešerší

Google Inc. *Google* [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.google.cz>>.

WALENS, Jimmy; SANGER, Larry. *Wikipedie* [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://wikipedia.org>>.

Anne Zielke. ReporterFORUM [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <http://www.reporter-forum.de/index.php?id=22&tx_rfartikel_pi1%5BshowUid%5D=164&cHash=5664bccf02221190e432f0f4c34f3170>.

SCHOMANN, Stefan. Stefan Schomann [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.stefanschomann.de>>.

Eilífur Friður á Öldugötunni. mbl.is [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.mbl.is/greinasafn/grein/257947>>.

VONDŘIČKA, Pavel. Islandská jména v češtině. Klub islandských fanatiků [online]. 2005 [2012-08-24].

Dostupné z <http://www.islandklub.com/article_8>.

ZIČHA, Ondřej. BioLib.cz [online]. 2011 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.biolib.cz>>.

Pozřít či nepozřít – aneb největší bizarnosti, které můžete ochutnat. HOBBYstranky.cz [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.hobbystranky.cz/zajimavosti/pozrit-ci-nepozrit-aneb-nejvetsi-bizarnosti-ktere-muzete-ochutnat>>.

Traditionelle Festessen der Inuit. Ansgar Walk [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.ansgar-walk.de/26.0.html>>.

Deutscher Wetterdienst. Wetterlexikon [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.deutscher-wetterdienst.de/lexikon/index.htm?ID=S&DAT=Schneegriesel>>.

Hydrometeory. meteocentrum.cz [online]. 2012 [2012-08-24].

Dostupné z <<http://www.meteocentrum.cz/encyklopedie/hydrometeory.php>>.

Seznam příloh

Příloha 1: výchozí text překladu

Příloha 2: zvětšená mapka přiložená k text